

10
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39

1691.

29. Nevoghtius, Jo. Philippus, juris Doctor: Programm
... cursoriae lectioni in l. 5 C. de injuriis promissum (ad Dis-
putationem in aeq. Georgii Frederici Schlusleri invitat.).
30. Nevoghtius, Jo. Philippus: De alternatione . . .
31. Nevoghtius, Jo. Philippus: De justificatione feudi.
32. Sturms, Georgius Adamus, Georgii juris Doctoris l. s. p.: (
ad Disputationem in aeq. Hermannii Nortmanni invitat.).
33. Sturms, Georgius Adamus: De jure et privilegio revocandi domum.
34. Sturms, Georgius Adamus: De diversis generibus usufructuum.
- 35^a et 36^a Sturms, Georgius Adamus: De baccho seculari. Stutt. 1691 et 1714.
36. Tillemannus, Paulus Henricus: De eo, quod iustum est circa
sementem.
37. Tillemannus, Paulus Henricus: De conquisitione militum.
38. Triller, Jo. Mauricius: De actionibus per indirectam
et expeditibus.
39. Wedelius, Georgius Duffgangus: Propempticon in aeq. de balsama-
tione corporis Christi (ad Disp. in aeq. Johannis Gerharti Thilenii
invitat.).

1699.

40. Wedelius, Georgius Wolffgangus: Propempticon in aequ.
de sale insulto

41. a. b. Wildvogel, Christianus: De eo, quod iustum est circa novum
annum. 2 Sumps

42. a. b. Wildvogel, Christianus: De iure florum. . . . . 2 Sumps. 1691
i. 1717.

43. a. b. Wildvogel, Christianus: De eo, quod iustum est circa
festum paschatis 1 Sump. 1691: 1736.

44. Wildvogel, Christianus: De eo, quod iustum est circa tempore quada-
gesimale.

45. a. b. Wildvogel, Christianus: De tutela dativa. 2 Sumps 1691
& 1753.

46. Wildvogel, Christianus: De eo, quod iustum est circa festum
pentecostes.

47. a. b. Wildvogel, Christianus: De iure retentionis uxori vel
viduae competente. 2 Sumps. 1691 & 1755.

48. Wildvogelius, Christianus: De fovere et funeribus lus-

1691.

49te = W. Woyzel, Christianus: De eo, quod iustum est circa
arbores. 2 Sumpt. 1691 & 1767

50te = W. Woyzel, Christianus: De eo, quod iustum est circa
dies caniculares. 1 Sumpt.

1691

en

qua

1691

53.

stam

uel

lus.

22.

1691, 41

15

AVSPICIO ALTISSIMI
DE EO QVOD IVSTVM EST
CIRCA

NOVVVM ANNVM

Dom

Rechte des Neuen Jahres

p 514

DISSERTATIO IVRIDICA

QVAM

PERMISSU AMPLISSIMI ICTORUM
ORDINIS

IN ILLVSTRI ACADEMIA JENENSI
PRAESIDE

DN. CHRISTIANO WILDVOGEL

ICTO, SERENISSIMORUM FRATRVM DVCVM SAXO-
VINARIENSIVM CONSILIARIO AULICO, PANDECTARVM PROFES-
SORE PUBLICO ORDINARIO, IURIDICÆ FACULTATIS ET
SCABINATVS ASSESSORE

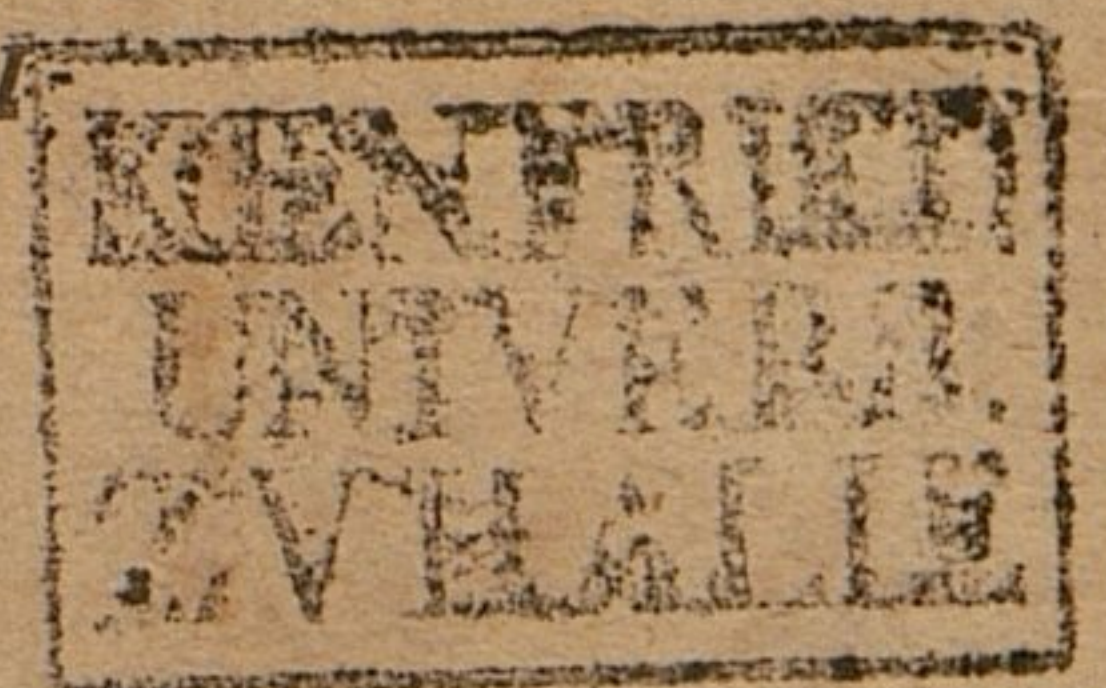
SVB AVSPICIUM ANNI

M. DC. XCI.

Publicè defendendam proponit

Avctor & Respondens

JOH. ANDREAS CRAUSER.

Literis SAMUELIS ADOLPHI MÜLLERI.

NOVVM ANNUM

DISSERTATIO JURIDICA

PERMANENTIAM JURIS

IN LEGIBUS SACRAE MAJESTATIS

PRÆSIDII

DR. CHRISTIANO WILHELMO

JOH. ANDREAS CRÄUSER

LIBRIS AMBROSII GROSSI

J. N. J.

PRÆLOQVIVM.

*Temporis consideratione ipsam
dependere aeterni Numinis cognitio-
nem, nemo forsitan erit qui negare ausit:
Dum enim temporis vicissitudines varias,
dum multiplices annorum cursus & recur-
sus expendimus, non possumus non simul
concipere Motorem quendam ac Governatorem perpetuum,
qui revolutiones hasce seculi moderatur quidem & dirigit,
ipse verò immutabilis existit, nullique obnoxius est corruptioni.
Sic igitur quoties diem auspicamur, quoties septimanam in-
gredimur, quoties mensem ordimur, quoties denique annum
inchoamus, mentem nostram subire potest, imò debet, hebdo-
madis, mensis, annique auctor æviternus, qui temporum hac
mutatione perpetuâ, immutabilem & perpetuam suam nobis
manifestat potentiam, sicque ad gloriam nos excitat & obse-
quium sibi perpetuò exhibendum. Et hoc quidem omnes qui à
Christo nomen habent, meritò observant: Verum & aliò
eosdem vocat Temporis consideratio. Hos namque, qui in ci-
vili degunt vita, ex temporum successione meminisse decet ejus,
quod à prudentibus Legum conditoribus circa quodlibet tempo-
ris*

A

ris

ris momentum in subditorum utilitatem constitutum est salubriter. Nec enim omni promiscuè temporì omnia jura conveniunt, sed pro diversa anni parte diversa quoque statuta sunt jura, quæ nosse expedit eis, qui ad Jurisprudentiam animum appulerunt. Hac igitur reputans mecum, atque ineunte jam iterum Novo Anno perpendens, divino imprimis Numini ore cordeque devoto grates persolvo debitas, quod sapientissimo instituto tempora & annos constituerit, quod horum metientorum scientiam mortalibus fuerit largitus, quod in hoc ipso agnitionem sui haud obscure nobis præbuerit, quod denique, ut veteris anni spatia incolumes emensi simus, fecerit, variis undique obsessos periculis clementissimè servaverit, atque novum nunc feliciter auspiciari jusserit annum: Sed & eò respiciendum putavi, quid in politicâ societate viventi sit observandum, & quid agendum illi qui legibus satisfacere intendit. Hinc opera me pretium facturum censui, si quod secundum Ordinationes tam recentiores quam antiquas **circa Anni novi exordium Justum** habetur, in unum colligam fasciculum, atque sub Anni novi auspiciis exercitii academici loco proponam publicè. Quod dum facio, æternum & immutabile Numen supplicibus implo-ro precibus, ut Novi, in cujus limine stans, Anni felix initium, feliciorum progressum, felicissimumque exitum non solum concedere, sed & cogitationes, operas & negotia nostra eò dirigere velit, quò nominis divini honor, proximi commodum, ac Reip. inde uberrimè emergat emolumentum.

Hac ita præfatus, rem ipsam aggredior,
sitque.

CAPUT I.

De Eo Quod Iustum Est

CAPVT I.

DE

NOVI ANNI EXORDIO.

§. I.

VTi Æra temporum & Epochæ diversis gentibus diversa, ita quoque non omnibus idem inchoandi Anni fuit atq; hodiernum est punctum ac terminus. Quidam enim à vere quidam ab Æstate, nonnulli ab Autumno, nec pauci ab Hyeme illū ordiuntur & numerandi ponunt initiū. Ægyptii sanè, etsi à meridie primi diei mensis Thoht annū auspiciuntur, istamen, cum neque Æquinoctio neque Solstitio certo affixus sit, per omnes anni nostri menses vagatur, nec stabilem, in qua requiescat, agnoscit sedem. Idem de Tartaris, Turcis, Arabibus aliisque nationibus affirmat D. Erhard. Weigel, in tractatu quem inscribit *Zeitspiegel part. I. cap. 6.* ex eo, quod lunaribus tantum illi utantur mensibus in computatione temporum. Ita enim ait: Die alten Gallier und Sachsen sollen die Jahre nach dem Mond gezehlet haben / welches auch noch thun die Tartarn / Türcken / Araber / Sinesen / Japanier / Peruaner und Chinesen / und mit dem Anfange solcher ihrer gemeinen Mond-Jahre nach einander rückwärts durch alle Wetter- Zeichen durch zuwandern / und bald im Winter / bald im Herbst / bald im Sommer / bald im Frühling des Jahres Anfang zu begeben sich nicht verdriesen lassen.

§. II. Aliæ gentes certum Anni ad hoc sibi elegerunt quæ constantem terminum. Et Græcos quidem primo
A. 2 post

post Solstitium æstivum mense novum incepisse annum, colligitur ex Platonis *Dial. VI. d. Legib.* Romani vero ex ordinatione Romuli primitus Anni initium circa Æquinoctium vernum à mense Martio habuerunt: Postea ab Idibus Septembris eosdem annum auspicatos fuisse, Bodino autumat, *lib. VI. de Republ. cap. 2.* cum secundum *lib. VII.* Lex fuerit vetusta, & priscis scripta literis, ut qui Prætor maximus est, Idibus Septembris clavum figat: quem clavum Festus annalem appellat, quia quotannus figebatur in dextra parte Capitolii, ut ex illis clavis numerus colligetur annorum; quamquam principium Anni Magistratum ineundi à principio Anni vulgaris diversum fuisse, atque Magistratus nonnunquã Kalendis Januariis, aliquando Idibus Martiis, nonnunquam etiam Majis annum suum inchoasse, probet Alberic. Gentilis *d. divers. temp. appellat. cap. III.* Tandem à Bruma seu solstitio hyberno ex constitutione Numæ annu exorsi sunt, qua de re Ovidii noti sunt versiculi:

Bruma anni prima est, veteriq; novissima solis.

Principium capiunt Phœbus & Annus idem.

Add. Ale-

xand. ab *Alex. genial. dier Lib. III. c. 24.* Idem, jam olim observarunt vetusti Gothi ethnici Scandiæ hodiernæ incolæ, quippe qui festum *Juli* eodẽ tempore, quo Christiani festum Nativitatis Christi, celebrarunt, obque id ipsum Mensem Decembrem *Guili-Hiule, månat*, h. e. mensem tropicum vocarunt, quod in eo fieret conversio anni, unde & festum illud *Hiule-hatiit*, seu festum conversionis anni appellarunt. vid. Georg. Stiernhielm. in *Anti Cluverio.*

§. III. Alia ratione procedunt Moscovitæ, qui à primo Septembris annum suum auspicantur, Adam Olearius in *Itinerar. Persic. part. I. p. 32.* Quem morem antiquitus quoque sub Imperatoribus in Oriente viguisse ex Manuelis Com-

Com-

Comneni Constat. II. colligit Gothofredus *in not. ibid. n. 2.* & hodiernum sequuntur Æthiopes seu Habessini, D. Iob. Ludolff. *Histor. Æthiop. lib. III. cap. 6. n. 97.* Veneti contra initium anni in medio posuere Martii, de quibus infra.

§. IV. Sed Hebræi duplex habent Anni principium, ecclesiasticum puta, quod in Novilunium æquinoctio verno proximum : & civile, quod in Novilunium autumnali æquinoctio vicinum incidit : atque sic in politicis negotiis annus Judæorum à mense Tisri, in ecclesiasticis verò à mense Nisan deducitur. vid. Origanus *Ephemer. part. I. cap. 2.* Georg. Marsman. *Miliolog. part. I. cap. 1. n. 24.* Diversum autem Anni politici terminum ab ecclesiastico ideò sanciverunt Judæi, quoniam si civilem simul cum ecclesiastico à Martio mense incepissent, duo sibimet successissent anni, in quibus fruges metere non licuisset : primò namque relinquenda ipsis fuissent in agro, quæ mense præcedenti Septembri terræ mandassent semina, & deindè cum mense Septembri anni Sabbatici serere non liceret, frumenta non habuissent, quæ mense Augusto sequentis anni ex agris potuissent colligere, quemadmodum ex Magrii *Contradict. apparent. Script. Sacr.* notat Nitsch. *in Ephemer. Erudit. Tom. I. Ephem. II. p. 96.*

§. V. Ratio vero, ob quam Judæi Anni ecclesiastici primordium in mense Nisan ponant, hæc dicitur esse, quod putent, circa illud tempus mundum à Deo fuisse conditum. Quæ quidè res multorum præstantissimorum virorum mirificè exercuit ingenia, dum alii Creationis mundi initium ad æstivum referunt solstitium, alii universi hujus natales æquinoctio verno alligare conantur, singuliq; suã opinionem rationibus non continendis fulcire laborant. Et prior quidem sententia quæ ab Ægyptiis, primis mathematicarum arti-

um inventoribus, originem trahere creditur, non solum
piam antiquitatem, sed & Virgilium applaudentem habet,
qui *Lib. II. Georgic.* ita canit :

Non alios primâ crescentis originè mundi

Illuxisse dies, aliumve habuisse tenorem

Crediderim : Ver illud erat, ver manus agebat

Orbis & hybernis parcebant flatibus Euri,

Cum primum lucem pecudes hausere, virumq;

Ferrea progenies duris caput extulit arvis.

In quem etiam sensum Ovidius *Lib. I. Fastor.*

Die age frigoribus quare novus incipit annus?

Qui melius per per incipiendus erat.

Quibus post alios plures à Jacob. Saliano *in Apparat.*
Annal. ecclesiast. cap. IV. commemoratos, accedit Me-
galander noster Mart. Lutherus, *Comment. in Genesim.* Li-
cet ipsemet probabilem tantum, non certam sententiam hac
de re ferri posse moneat.

§. VI. Aliis tamen verior videtur illorum opinio,
qui in æquinoctium autumnale mundi conditi initium re-
jiciunt, idque non solum ob hanc rationem, quod arbores
statim fructiferæ & fructus maturi extiterint, sed & quod
ex Scripturâ observare liceat, ante populi Israelitici edu-
ctionem ex Ægypto, mensem Tisri seu Octobrem anni fuis-
se initium, Exodi enim *cap. XXIII. v. 16.* septimus mensis
Adar, exitus seu finis anni vocatur, & *Exod. XII. v. 2.* Ini-
tium anni novâ lege in mense paschali constituitur, ex
quo consequi dicunt, quod ante hanc legem aliud omninò
fuerit Anni principium. Atq; hanc sententiam non solum
late deducit Rodin. *de Republ. Lib. IV. c. 2.* simulq; ex humanis
casibus & Rerumpubl. everfionibus atque mutationib9, quæ
ut plurimum circa autumnum initium habuerint, confirma-
re satagit : Sed & adeò propugnat Sethus Calvisius *Chronolog.*
cap. XXXIV. & ipsum diem creationis se invenisse putet, &
astronomicis rationib9 evidentissimè demonstrare conetur,
mun-

De Eo Quod Iustum Est

7

mundū vigesimo quinto die mensis Octobris, in Conjunctione Solis & Lunæ feria prima, sive die Solis, ineunte vespera fuisse productum. Vid. Joh. Micrælii *Syntagma Histor. mundi Lib. 1. Sect. 1. qv. 10.* Compendium *Histor. Ecclesiast. Gothanum. Lib. 1. cap. 1. Sect. 1. §. 3.* Michael Haveman. *in Amusio Sect. II. cap. 24.* Chassanæus *Catalog. Glor. Mundi Part. XII. Consid. 41.* Nobis quidem hæc quæstio supervacanea videtur, & principium mundi conditi ad certum quoddam Anni tempus adstringere velle absurdum putamus, ex eo, quod tempestas non sit per omnia mundi climata æqualis, sed pro locorum varietate & situ variet, ita ut quando sub polo arctico ver illucet, sub antarctico autumnus ingrediatur & vice versa, Add. Harsdorff. *in Mathematischer Erquickstund Contin. II. part. VI. qv. 3.* Quod si tamen quispiam vel de certa mundi regione, puta Judæa, aut alio Orientis loco, vel etiam de positu astrorum, Solis præcipue in cælo, quæstionem intellectam velit, haud improbabilis videtur illorum sententia, qui Solem Creationis tempore Arietis signum occupasse & parem dierum per totum mundum quantitatem produxisse opinantur, id quod apodicticè nuper probare conatus fuit celeberrimus Daniæ Mathematicus Matth. Wasmuth, *in Prodomo operis Astrologici, sive Annalib. cæli & tempor. restit. qui prodit Kilonii ann. 1684.* Confer. D. Pfeiffer. *in Lehrtempel.*

§. VII. Quicquid interim sit de primordiali mundi tempore, Christiani ad illud hodiè in exordiando anno non respiciunt, sed quemadmodum à Christo Domino & Salvatore suo nomen mutuati sunt, temporaque in perpetuam illius memoriam numerant (quæ quidem Epocha à Dionysio Abbate Romano cognomento Exiguo, tempore Justiniani Imperatoris, sub annum Christi DXXV. inducta

vulgi

vulgò putatur *Limn. ad Capitul. Caroli V. verb. nach Christi Geburt. n. 1. seq.*) Ita quoque à Nativitate Christi sive *ἐνανθρώπησι*, & Inhumanatione ejus, ut loqui amat Imperator *in L. V. §. fin. & L. VI. §. 2. C. de Summ. Trinit.* annum auspiciari fidei suæ quam maximè conveniens arbitrati sunt.

§. VIII. Nec tamen omnium populorum per Christianum urbem idem hac in parte est consensus. Quibusdam enim tempus Conceptionis Christi Anni initium ponere placuit, quem morem jam olim in Curia Pontificis Romani obtinuisse, decretum Nicolai Papæ indicat *in Can. 1. dist. 23.* & adhuc apud Venetos obtinere notat *Limn. ad Capitul. Caroli V. verb. Jahr. in fin. ex Doglione de. venet. trionfant, & sempr. libera. Tit. dell orig. & accresc. dell. cit.* cujus verba Italica latino idiomate ita vertimus. *Solitum est Venetis à medio Martii (cujus XXV. dies Mariae Virgini propter Sanctam incarnationem Domini nostri Jesu Christi, Filii Dei dedicatus est) principium capere numerandi annos currentes quod alii assument vel à die ipsius natali, vel à primo die Januarii. vid. Catellianus Cotta in memorabil. verb. Annus. Imo eandem consuetudinem etiamnum Romæ vigere diversamque esse computandi anni formam unam in festo Nativitatis Christi inchoantem, alteram in mense Martio propter Incarnationē Salvatoris, docet Dominicus Magrius in *Contradict. apparent Sacr. Script.* quem recenset Nitsch. *supr. cit. loc.* & clarius Pierre Hevin scribit, quod in Cancellaria magna Romana computatio annorum fiat, non à tempore Nativitatis, sed Incarnationis Christi, adeoque non à Januario incipiat, sed à die XXV. Martii, *Arests. du Parlement. de Bretagn. pag. 211. in Actis Erudit. de Anno MDCLXXXV. p. 64.* Magis tamen distinctè Joachim le Grand. in *Tract. L'histoire du divorce de Henryc VII. Roy d' Angleterr. & de Catba-**

De Eo Quod Iustum Est

9

Catbarine d' Arragon, tom. II. part. 2. notat Curiam Pontificis in Brevibus seu rescriptis Annum à Calendis Ianuarii, in Bullis verò & diplomatibus à Calendis Martiis computare solere, què vide in Act. Erudit. d. Ann. MDCLXXXIX. p. 32. Add. Joh. Anton. à S. Georgio, dictum Præpositum, in Comment. ad can. IV. dist. 18. n. 5. ubi notari jubet, quod Mensis Octobris apud Græcos appelletur decimus, quoniam illi incipiunt annum à Januario, apud Romanos verò censeatur octavus, quia incipiunt à Martio. Et hanc consuetudinem antiquam adhuc apud Trevirenses obtinere illisq; XXV. Martii in publicis scripturis primum anni diem esse ex Brovveri Lib. XIIX. Annal. Trevir. notat Carol. du Fresne Glossar. verb. Anno. Honthemig in Arte Notar. Lib. II. cap. 7. n. 19.

§. IX. Alii memoriam equidem Salvatoris incarnati pro termino inchoandi anni assumerunt, verum non Conceptionis nec Nativitatis, sed gloriosissimæ illius Resurrectionis, quæ celebratur in Festo Paschatos, huic assignarunt. Et hunc morem in Gallia quondam viguisse auctor est Pierre Mathieu. Liur. II. de l'histoire de Louys XI. n. 14. citatus Limneo. d. l. n. 1. nec non Robertus Quaternarius Congregationis S. Mauri Monachus Benedict. in Regal. Ecclesia S. Germani de Pratis jurib. propugnat. ubi peculiariter annotat, quod antiqui Historici, qui circa seculum XII. vixerunt, non à Kalendis Ianuarii, sed primo Paschatis die annum inchoarint, vid. Nitschi Journal. des savans. Tom. IV. Ephem. 4. pag. 71. quod & observavit Ribier. Lettr. & memoir. d'etat. cujus excerpta exhibet idem Nitsch Tom. II. Ephem. 13. p. 143. Quæ verò incommoda ex hac temporum computatione provenerint, sequentibus verbis ex Coquill. Histoire du pays & Duchè de Nivernois adducit Limneus, cit. loc. n. 5. In hac computatione initio anni sumto à Festo Pascha

B

scha

schatis, multa perplexitates contingere poterant in humanis negotiis. Poterat enim evenire, ut unus idemq; numero dies mensis duplicaretur uno in anno, verbi gratia, anno MDXXXV. Festi Paschatis dies erat 28. Martii: anno sequenti MDXXXVI. Paschatis terminus erat 16. April. Hoc itaque modo dies primus Aprilis duplicabatur in anno, & erat una vice post Festum Paschatis paulo post anni initium: altera autem ante Paschatis festum circa finem anni &c. Ob quam confusionem vitandam Reges Gallia demum hunc terminum Novi Anni correxerunt, publico edicto à Carolo IX. Anno MDLXII. promulgato, ut Annus imposterum à primo Januarii die inciperet & numeraretur, veluti legitur apud Limn. d. l. n. 3. add. Eund. Tom. I. Addit. ad Jus Publ. Lib. VI. c. 2. n. 15.

§. X. Receptus igitur fuit non in Galliâ solum, sed & in Italiâ & passim per totam Christianam Ecclesiam terminus hic inchoandi Novum Annum ab ipso tempore Nativitatis Christi, Covarruv. Lib. I. var. Resolut. cap. 12. n. 1. Vid. omnino Carol. du Fresne, in Glossar. verb. Anno pag. 204. Et æquisimum sanè erat, ipsis feriis natalitiis novum Annum auspiciari, sicuti Æræ Christianæ computatio ab his initium sumit; Sed quia eo die in conventibus Ecclesiæ de sublimi Incarnationis mysterio agunt & occupantur verbi divini ministri, hinc factum ut in mox sequentem primum Januarii diem, quo Romani olim cœperunt, initium Novi Anni ex libertate christiana rejiceretur, Walther Postill. Juridic. in Fest. Circumcis. add. Bartol. in l. 1. §. annum. ff. de itin. actusq; privat. & in l. 15. ff. d. accus. Abbat. in cap. 13. de fid. instrum. Specul. tit. de instrum. edit. §. 2. Oldendorp. de Except. tit. de usuc. Andr. Schæffer. part. 3. qv. 1. Quamvis in primitiva Ecclesia Festum Nativitatis Dominicæ in ipso Januario celebratum, & Chrysofomi demum ævo in XXV. diem Decembris translatum fuisse, putet Wilhelmus Cave, Theologus Anglic. in Tract. Christianisme primitiv. part. 1. c. 7.

De eo Quod Iustum Est

CAPVT II.

DE EO QVOD IVSTVM EST
CIRCA NOVVM ANNVVM

In Ecclesiasticis.

§. I.

 Alendas Januarii, quibus novus aperitur Annus, Romanis quondam sacras quam maximè & solennes fuisse, singularique celebratas cultu, historiatarum passim edocemur documentis, & in Jure nostro apparet post alias, ex *L. IV. §. 1. C. de advoc. divers. judicium*, ubi Imperator Anastasius diem festivitatis *Kalendarum Januariarum solennem* vocat, singularemque ejus prærogativam his verbis luculenter innuit. Consules quippe hoc die Magistratum inibant, ut apparet ex *L. XXXVI. pr. d. Cond. & Demonst. add. Rosin. Antiqu. Lib. III. cap. 5.* & Processum solennem agebant ex constitutione Justiniani *Novell. CV.* ubi Consulium consuetos Processus seu *wegóðas* reprimendæ luxuriæ causa ad septem reduxit, eorumq; primum Kalendis Januariis fieri jussit, quibus Consulatum suscipiebant & hujus possidebant codicillos, *d. Nov. CV. cap. 1.* Adscendebant nimirum Consules cum populo novis vestibus induto in Capitolium, ibique juvencos albos laboribus nondum adhibitos immolabant, id quod Ovidius *Lib. 1. Fastor.* his testatur versibus:

Vestibus intactis Tarpejas itur in arces

Et populus festo concolor ipse suo est.

Jamque novi præeunt fasces, nova purpura fulget.

Et nova conspicuum pondera sentit ebur.

B 2

Celle

Collatres operum præbent ferienda juvenci
Quos aluit campis herba Phalisca suis.

Quò & pertinet, quod Herodianus memorat *Lib. 1. cap. 16.* quando scribit: *Diem (anni ineuntis) Romani festum agunt. Ad Janum vetustissimum Italia Deum referentes, cujus etiam Saturnum ipsum, ab Jove filio pulsum quum in terram descendisset, fuisse hospitem prædicant, & quod ibi latuisset, nomen Latio inditum. Quocirca etiamnum Romani Saturnalia prius, dein verò initium anni more suo concelebrant. Potissimum Romani invicem se colunt, salutantque & nomismata alter alteri, cateraq; omnifariam munera misitant, summiq; magistratus conspicuam sibi & solennem purpuram induunt. Et Tibullus *lib. IV.**

Non modo fulgentem Tyrio sub temine vestem
Indueras, oriente die, duce fertilis anni.

§. II. Accedebat huic solennitati votum, quo quis alteri felix anni auspiciam apprecabatur, & fausta quavis ominabatur. Scilicet, omina quædam principiis inesse firmiter sibi persuadebant Romani, ut ostendit Briffoni *de formul. Lib. 1.* Undè Plinius *Lib. XXVIII. cap. 2.* Primum initium sumentis anni diem lætis præcationibus invicem faustum homines ominari solere, ait, & Ovidius hujus ritus causam à Jano perquirens, responsum ab eo reportat, *Lib. 1. Fast.* sequentibus versiculis:

At cur læta tuis dicuntur verba Calendis,
Et damus alternas accipimusq; preces?
Tunc Deus incumbens baculo quem dextra gerebat,
Omina principiis, inquit, inesse solent.

§. III. Nec privatim solum & inter amicos, sed publicè etiam pro salute Principis æternitateque Imperii vota concipiebantur, quamvis J. C. C. C. Cajus eadem post Kalendas Januarias die tertio suscipi tradat, *L. CCXXXIII. §. 1. d. V. S.*
quo

quo sensu Impp. Arcadius & Honorius in *L. un. C. de oblat. votor.* Votis communibus annum aperiri dicunt : quorum votorum formulas adducit ipsamq; legem ex omni antiquitate eruditè interpretatur Joh. Strauch in *Comment. subit an. ad d. L. un. C. d. obl. vot.*

§. VI. Nos, quibus purior per Dei gratiam veritatis evangelicæ Lux affulsit, quique ab omni impia paganorum superstitione secessum fecimus, diem hunc Kalendarum Ianuarii festum quidem & solennem etiamnum habemus, in solius autem divini Numinis honorem eundem celebramus, ipsiusque cultui devoto nos meritò mancipamus. Communi namque & concordi Ecclesiæ Christianæ consensu dies ille Ianuarii primus, quo Annus Novus inchoatur, inter solennia festa receptus, & meditationi verbi divini actibusque sacris est dicatus. Et quidem jam olim in Concilio Lugdunensi celebratio hujus diei indicta fuit laicis, quando in *can. I. de consecrat. dist. 3.* inter dies per annum feriandos recensentur *Octava Domini*, quibus verbis ipsius Natalis Domini octavam diem, quæ incidit in primam Ianuarii, significari monstrat Glossa subiecta, *d. can. 1.* Idem constituit quondam in Orientis Imperio Manuel Comnenus Imperator (prout legitur in *Constit. Ejus II. Novellis Justiniani subiecta*) quando non quidem Kalendas in specie Ianuarias, sed *vigesimum diem Decembris usq; ad ipsum sextum Ianuarii* vult esse feriatum, utpote quod *diebus his natalitia & baptismus Domini & Dei & Servatoris nostr: Jesu Christi celebretur.* Καὶ μέχρι καὶ αὐτῆς ἡμέρας εἶ τῆς Ἰανουαρίου, ὡς ἐν αὐταῖς ἐορταζομένων τῶν γενεθλίων καὶ τῆς βαπτίσματος καὶ τῆς κυρίας καὶ θεῶν καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Quæ pia consuetudo ad nostra usque tempora per univ. sum Ecclesiæ ambitum fuit translata, & jam lege firmata publicâ: ita enim in *der kayserslichen Erklärung wegen der Religion. Zu Augspurg. de an. MDCXLIII. tit. von den*

Ceremonien. §. Man soll auch die Fest so von der Kir-
chen angenommen & halten/ und wo nicht alle/ doch die
Fürnemsten/ nemlich: Die Sontäg. Den Geburts-
Tag des HErrn. Die Beschneidung des HErrn. &c.
Eundemq; morem sequuntur Status Evangelici in Imperio
Romano omnes, veluti patescit post alia, *ex Ordin. Eccle-
siast. Elect. Saxon. Tit. von sondern Festen. & Ordin. Ec-
clesiast. Serenissimorum Ducum Saxo-Vinariensium Part. I.
cap. 10. verb.* Ferner sind auch ganz zu feyren/ der
Tag Circumcisionis, oder die Beschneidung Christi.

§. V. Quantum ad Vota attinet, non improbandus
est mos iste antiquo, quo alter alteri sub Novi Anni auspiciū
benè precari solebat, isq; propterea inter Christianos hodie-
nū meritò viget, procul tamē habitā omni gentiliū supersti-
tione, quā ex omnibus hisce concipere consueverant. Apud
Argentoratenses sanè ita obtinere, ut constitutus paulo post
Calendas Januarii novus Consul civibus collectis publicè
vota pro felici ingressu Anni faciat, notat Limneus *de Jur.
Publ. Lib. VII. cap. 3. n. 9. in f. verb.* Nach Verrichtung
dieses kömmt der Stattmeister an das Gelāhn / da der ro-
the und weiße Damast hencket / wünschet der ganzen
Bürgerschaft ein glückseliges Neues Jahr. &c. Sed
& in ipsis Ecclesiis nostris hunc ritum servari novimus, ut
Pastores eodem primo Januarii die, vel quamprimum in
Novo Anno suggestum conscendunt, Auditoribus suis cæ-
tuique fidelium felicia quavis precentur. De quo ritu
num servandus sit? disquirat Kesler *Theolog. Cas. Conscient.
cap. XXXVIII.* et affirmativè respondet, modò absit omne
adulandi studium aut propositum captandi munera. Sed
gravius dubium movet jam dictus Auctor *ibid.* Num in hisce
votis ordo Clericorum licitè præferatur politico Regentium
Ob in gebräuchlichen Wunsch des Neuen Jahres auff offe-
ner

ner Canzel die hohe Obrigkeit vor dem Geistlichen Stande zu begrüßen? In quo negativa ipsi placet, sequentes ob rationes: 1. Quoniam ordo Statuum id exposcit. 2. Quia Christus hunc ordinem servavit in oratione Dominica. 3. Quia idem hodiernum observatur in Litanis, nec non 4. in precibus publicis à Ducibus Saxoniae in Ecclesiis suarum regionum praescriptis ac receptis. Ubi tamen in fine adiaphorum id esse, rectè monet, atque Pastores Ecclesiarum, ne ad Placentinorum accedant ordinem, graviter hortatur.

§. VI. Dum publicæ devotioni Kalendas Januarias in Ecclesiis Christianorum dicatas esse dicimus, ex eo simul inferre licet, non convenire piis & in Christum verè credentibus, diem hunc commestationibus, ludis aut actibus aliis profanis transigere, sed decere illos potius templum frequentare, vacare auditioni sacrarum concionum, Deoque sincero corde litare & operibus sanctis. Antiquitus equidem non minima Kalendarum Januarii solennitas in eo consistebat, quod epulae in honorem Jani instruerentur, perque vicos & plateas cantiones & choreæ haberentur publicæ, qua de re Prudentius:

Jano etiam celebrè de mense litatur
Auspiciis epulisq; sacris: quas inveterato
Heu miserè, sub honore agitant & gaudia ducunt.

Verum gentiles & profanos hosce ritus meritò averfati fuere Christiani mox in prima Ecclesia, atque hinc per Zachariam Papam in Concilio Romano ita statutum, ut refertur in can. XIV. caus. 26. qv. 7. *Si quis Calendas Januarias & brumam ritu paganorum colere, vel aliquid plus novi facere propter novum annum; aut mensas cum dapibus vel epulis in domibus preparare, & per vicos & plateas cantiones & choros ducere presumpserit, quod magna iniquitas est.*

est coram Deo, anathema sit. Quò & pertinet decretum Concilii Turonici II. quod *can. XVI.* ita edicit: Enimvero quoniam cognovimus nonnullos inveniri sequipedas erroris antiqui, qui Calend. Januarii colunt, cum Janus homo gentilis fuerit, rex quidem, sed Deus esse non potuit &c. Contestamur illam sollicitudinem tam pastores quam presbyteros gerere, ut quemcunq; in hac fatuitate persistere viderint &c. eos ab Ecclesia sancta auctoritate repellant, nec participare sancto altario permittant, qui Gentilium observationes custodiunt. Licet autem ab Ecclesia non semel proscrip-tæ fuerint ludicræ istæ superstitiones, non potuere tamen prorsus evelli, quin sæpius repullularent, & plus solito vires acciperent, adeò ut non à secularibus tantum, sed & ab ipsis Episcopis & Sacerdotibus usurparentur, institutà solemnitate *Festi Hypodiconorum*, vel *Stultorum*, de quo elegantia narrat Fresne in *Glossar. verb. Calenda.* Ut hinc districtius in Synodo Toletana IV. non solum epulæ ille lautiores fuerint prohibitæ, sed & jejunium in Calendis Januarii indictum; sic enim *Canone X.* legitur: *Statuimus, ut in omnibus diebus quadragesimæ Alleluja non cantetur, quia tempus mœroris est. In temporibus verò reliquis, id est Calendis Januarii, quæ propter errorem gentilium aguntur, omninò Alleluja non decantabitur. In quibus etiam, præter piscem & olus, sicut & in illis quadraginta diebus cæteris, carnibus abstinetur, & à quibus etiam nec vinum bibitur.*

§. VII. Absit tamen ut omnes in universum agapas seu Christianorum convivias (*Neue Jahrs collationes*) quæ nonnunquam in amicitia & amoris tesseram hoc die instruantur, damnemus aut foràs propellamus, si modo intra debitos honestatis cancellos contineantur, nec à cultu avocent divino aut aliorum inserviant scandalo: Ad adiaphora enim hæc talia potius pertinere, quilibet facile concess-

ferit. Absit etiam, ut cantilenas illas pias & solennes, quas Scholares cum præceptoribus suis & templorum Cantoribus sub novi anni ingressum per plateas facere, sicque cantando ostiatim stipem colligere consueverunt, vulgò **daß Neue-Jahr singen** / Conciliorum statutis aut morum disciplinæ adversari putemus : Nec enim Ethnicorum Idola his choris honorantur, sed publicæ vero Deo persolvuntur grates, devotioque Credentium accenditur, ad implorandum divini Numinis auxiliū per totum inchoati aņi curriculum necessarium. Atque hinc ubivis locorum permittitur non solum pueris pauperioribus, qui in scholis sustentantur, & panem propter Deum colligunt, ut hymnis & psalmis pecuniolam præter ordinem expetant, sed & salutari prorsus & pio Zelo à Potentissimo Saxonix Electore constituitur, ut ejusmodi dona consueta egenis pueris absque diminutione liberaliter erogentur, in Ordinatione Scholarum, *Tit. Von den armen Schülern §. des gleichen verb. Was den armen Knaben zum Neuen-Jahr gegeben wird sollen sie ihnen nicht abdringen / sondern wie sich gebühret / und an ihm selbst billich ist / folgen lassen.*

§. IIX. Idem circa Aedituos & templorum custodes observant Christiani Principes, nec permittunt, ut quod talibus personis circa sacrum ministerium occupatis, in præmium laboris ineunte novo anno dari consuevit, illis à parochianis denegetur, veluti etiam hac de re dispositum legitur à Serenissimo Saxonix Legumlatore & Electore, in der Chur S. Landes Ordn *tit. XL. in fin.* Und weil es verschiedener Zeit Gewohnheit gewesen / daß man dem Kirchner auf den Dörffern den grünen-Donnerstag oder Oster-Eyer / des gleichen den heiligen Abend oder Neu-Jahr / so sie den Sprengkessel oder geweihte Wasser umgetragen / nun aber weil solches gefallen / nicht mehr geben wollen / gleichwohles um ein geringes zuthun ist / also daß sich des-

C

selbia

selbigen jemand's zubeschweren nicht Ursache. So achten wir für gut und billich / daß ihnen solches nachmahls gut willig gegeben werde / so viel mehr / weil es frey und auff keine gewisse Anzahl gerichtet / oder jemand's daran gebunden. Quod iisdem verbis repetitur in denen general-articulu Tit. XL. Wie sich die Gemeine gegen ihren Custoden oder Blöckner verhalten sollen. *in fin. Add. vom Neu-Jahrs Brodte D. Georg. Heinr. Brückner, Diff. de Hierophylac. Art. IV. §. 3. in m.*

§. IX. Nonnullis in locis ipsis quoque Pastoribus circa introitum novi Anni oblationes quædam fiunt, sive sponte hæ offerantur, sive colligantur per ecclesiæ ministros seu curatores, die Kirch-Väter oder Altaristen. In hisce igitur muneribus, quin idem juris sit, ac in illis, de quibus proximè dictum fuit, dubium planè non est: Referuntur enim inter accidentalia Pastorum, quæ licet ratione quantitatis à mera liberalitate offerentium dependeant, in se tamen spectata, postquam per consuetudinem necessitatis factæ sunt privatorum arbitrio amplius non subjacent. D. Ahasverus Fritsh. *de Jure Accident. cap. II. in fin.* Franc. Stypman. *de Salar. Cleric. cap. III. n. 58.*

§. X. Ex quo simul decidi potest quæstio: An hi reditus Novi Anni, etiam pertinèant ad Annum Gratix, qui defuncti Pastoris viduis, vulgò debentur? Affirmandū id putamus, cum omnes indistinctè proventu, qui defuncto Pastori assignati sunt, viduæ cedere eique cū salario fixo obvenire soleant, ergò & munera hæc Calendarū Januarii nō esse exclusa sequitur, argumento eorum, quæ habet Carpz. *Jurispr. Consist. Lib. I. def. 189. 190. & 191. add. Brunnem. Jus Ecclesiast. Lib. II. cap. 13. §. 6. & Lib. II. cap. 5. §. 14. ibique D. Stryck. in annot. quamvis loci cujusvis statuta hac in causa probè veniant attendenda, quippe quæ sæpius diversitatem important,*

tant, uti videre licet apud Stypmann. *d. Salar. Cleric. cap. XI. n. iii. seqq.*

§. XI. Cæterum munera hæc & oblationes quæ Pastoribus in Novo Anno fiunt, an Accidentalium numero præcisè adscribi, an verò salarii portio censerì debeant? non omni penitus caret controversiâ. Nos tum consuetudinem locorum, tum etiam solvendi modum hic imprimis attendendum esse putamus, ita, ut si ex his appareat, non mere accidentalium titulo eadem dependeri, ad Salarium potius sint revocanda, & sub hoc capite ei simul adjudicanda qui aliàs salarii partem capit: Veluti juxta hoc nuperrimè ab Illustri Consistorio Tutelari, quod Jenæ viget, decisæ fuere lites inter Parochum ab una, ejusq; substitutum ab altera parte, in proximo pago C. cujus decisi verba ita sonant:

Euch dem Amman ist vorhero befannt / was zwis-
schen dem Pfarr und dessen Substituto zu N. N. wegen des
so genanten Neu-Jahr Geldes sich vor Irrungen herfür-
gethan / and wie zu deren Beylegung vor 8 Tagen termin
anberaumet gewesen / nachdem aber ermeldter Pfarr nicht
erschienen / also beyde Theile gegen einander nicht verhö-
ret werden können / gleichwohl aber aus allen Umstän-
den so viel erhellet / daß dieses so genante Neu-Jahr Geld
unter die accidentia so bloßer Dinge nicht zurechnen / und
dahero der Billichkeit nach / unter den Pfarr und Substitu-
ten zugleich zuvertheilen / als begehren an statt und wegen
des Durchl. &c. in Vormundschaft &c. wir hiermit / ihr wol-
let es dahin richten / damit das zu diesen mahl durch die
Kirchenvorsteher eingesamlete Neu-Jahr Geld unter den
Pfarr und Substituten gleich distribuiret / auch in zukunfft es
allemahl also damit gehalten werden möge. In deme &c.
Und &c. Datum Jena / den 20. Jan. 1688.

C 2

CAP.

CAPUT III.

DE EO QVOD IVSTVM EST
CIRCA NOVVM ANNVVM

In Politicis.

§. I.

Primum ac præcipuum quod in Politicis circa
Anni Exordium observari meretur, est Judicio-
rum Cessatio. Cum enim secundum Ecclesia-
rum ordinationes *prac. cap.* adductas, Kalenda-
rum Januariarum dies præ reliquis festus sit, & devoto co-
lendus otio, consequitur indè à jurgiis & litibus judiciali-
bus hoc tempore imprimis esse abstinendum, quippe per
quas piæ meditationes turbantur non parum, animusque à
divinorum beneficiorum avocatur contemplatione, quin
& profanis haud rarò immergitur cogitationibus. Lauda-
bili hinc exemplo Christiani Imperatores in *L. VII. C. d. fe-
riis*, certas per annum solennesque ferias, quibus judi-
ciales cognitiones & actus suspendi debeant, constituere
illisque Kalendas Ianuarii emphaticis his verbis annume-
rare non dubitarunt: *Kalendarum quoq; Januariarum con-
suetos dies otio mancipamus.* scil. non inertis & voluptati-
bus dedito, sed religioso & Christianis quam maximè con-
venienti. Nec ipsas tantum Ianuarii Kalendas, sed & *pri-
diè* Kalendarum & tertium Nonarum, atque sic tres in uni-
versum dies feriatos esse jusuisse Impp. hac in lege, apparet
ex verbis: *consuetos dies, cum & jam olim id ita obtinuerit,*
velu-

veluti constat ex *L. V. d. fer. & L. CCXXIII. §. i. d. V. S.* notante Jacob. Gothofr. *ad L. II. C. Theodos. §. Tertio.* Convenit cum hac ordinatione, quantum quidem ad primum Januarii diem attinet, non solum Pontificis decretalis in *cap. fin. de feriis* quæ Circumcisionis die tanquam feriato judicialem strepitum ob reverentiam erga Deum quiescere jubet, sed & ordinationes judiciorum per universum Imperium omnes hac in re concordant, Iustitium generale à tempore Nativitatis dominicæ usque ad Epiphaniæ festum indicentes. Vid. *Cammerger. Ordn. Part. III. tit. 33. Churs. Brandenb. Proc. Ordn. des Herzogth. Magdeb. cap. II.*

§. II. Quid autem, si partes Feriis hisce Kalendarum renunciaverint, sponteque judicem adeant, & ejus cognitionem ac decisionem petant? an id facere ipsis erit permissum? Negativè respondet Gregorius IX. Pontifex in *cap. fin. de feriis & solennibus Circumcisionis feriis* usque adeò actus ejusmodi prohibet judiciales, ut consentientibus licet partibus nec processum habitum, nec sententiam, quæ contingit hac die promulgari, velit tenere. Licet enim feriatis diebus, qui ob hominum necessitates indulgentur, quales sunt vindemiarum & messis, in judicio de partium voluntate procedi queat, id tamen neutiquam est permissum in festis diebus, qui in divini nominis cultum & honorem à Supremo Magistratu instituuntur, *d. cap. fin. Add. Wesembec. Parat. d. fer. n. 8. Gail. Lib. I. Obs. 53. n. 16. Menoch. latè d. A. J. 2v. Lib. I. qv. 30. à n. 1. usq. ad 14. Ziegl. ad Lancell. Inst. jur. Can. Lib. II. t. 5. §. 8.*

§. III. Atque id ipsum non in ordinariis tantum judiciis locum obtinet, sed extenditur etiam ad Arbitros, ità ut nec apud illos, sive à judicibus flagitatos, sive spontè electos, ulla hoc festo die permittatur cognitio iurgio-

rum *d. l. VII. C. de feriis*. Ex quo porro consequitur, quod nec testium juramentum hoc die recipere, *cap. I. d. fer.* nec executionem facere, aut ulla alia exactione aut vexatione eundem liceat profanare *L. fin. C. ead.* quamvis Menoch *d. A. 7. Q. de qu. 30. n. 51. seqq.* testes diebus festis examinari, pignorationem fieri, laudumque ab arbitratoribus ferri posse ex eo contendat, quod hi actus cognitionem judicialem non requirant: Cui tamen assensum suum haud immeritò denegat Brunnemann. *dl. 8. C. d. fer. in fin.*

§ IV. Excipit nihilominus Pontifex in *d. Cap. f. d. t.* ab actibus judicialibus Kalendarum harum festo prohibitis, eos qui necessitate urgente vel pietate svadente expediuntur, illosque licite peragi posse decernit: Id quod ita explicat Wammesius *vol. I. Conf. LXXVI. n. 6.* ut Pietas illa Deum respiciat, vel contemplationem hominis contineat cum respectu ad Deum: necessitas verò referatur ad rem quæ tempore esset peritura, vid. Brunnemann. *Proc. civ. cap. VI. n. 20.* Ex horum igitur altero infertur, quod Appellatio ritè interponi queat in Novi Anni Festivitate, *L. I. C. d. fer. Ayrrer. Process. histor. Cap. V. Obs. 6. n. 14.* Scaccia *d. Appellat. Qu. XII. n. 51.* D. Nicolai *Proc. Part. II. cap. 3. n. 22.* Quod & Novi operis Nunciatio eadem fieri possit, quoties sc. periculum aliquod ex ejusdem intermissione imminet, Ungepaur. *ad Decret. tit. de fer. n. 35.* Quod item Arrestum impetrare liceat, Christinaus *lib. II. Dec. 158.* Carpz. *p. I. Const. 29. def. 15. & Pr. tit. XXI. art. 3. n. 10.*

§ V. De Citatione, & num die festo insinuari absque nullitatis vitio queat, diversa est DD. sententia. Pro affirmativâ namque stant parte Vantius *d. Nullitat. Tit. de Nullit. ex defect. citat. n. 46.* Besold. *de Proc. judic. cap. III. th. 6. lit K.* König *Process. cap. XXXIII. in fin.* Gail. *Lib. I. Obs.*

Obs. 53. n. 7. Ziegler. ad Lancellat. Inst. Jur. Can. d. L. III. tit. 5. §. 7. verb. judiciorum strepitus. Hahn. ad Wesenb. tit. de Feriis n. 5. Negativam contra defendunt Wurmser. Lib. 1. d. Obs. pract. tit. 6. art. 4. Treutler. Vol. I. Disp. IV. th. 4. lit. C. Myns. Cent. 1. Obs. 77. in fin. Hillig. ad Donell. Lib. XXIV. cap. 7. lit. A. Brunnem. Proc. Civil. cap. VI. n. 22. § ad L. fin. C. de feriis. Quam ultimam opinionem tum piæ Impp. intentioni, qui in d. L. fin. omnem apparitionem tacere, nec quemvis admonitione urgeri voluerunt: tum & rationi, quæ nemini in die festo negotium facessere jubet, quàm proximè accedere arbitramur.

§. VI. Ex altero illo, nimirum pietatis svasu, descendit, quod transactiones & pacta concipere haud prohibeatur Festo Kalendarum Januarii, expressè ità decidentibus Impp. *in L. fin. C. d. fer. verb. Ad sese simul veniant adversarii non timentes, subeat animos vicaria pœnitudo: pacta conferant, transactiones loquantur.* Idem iudicium super Ægrorum visitatione, Hominis è periculo liberatione, Carceratorum justa defensione, boni Consilii communicatione & si quæ sunt similia misericordiæ ac pietatis opera pronunciarì debent, cum hæc omnia festo hoc die minime interdicta censeantur. Vid. D. Joh. Georg Simon. *d. Feriis th. 38.*

§. VII. Emancipationem porrò & manumissionem diebus feriatis peragere concessit Theodosius Imp. *in L. II. C. de feriis & Impp. Valent. Theodos. & Arcadius in L. VIII. c. eod.* quod & jam olim antiquo jure licitum fuisse Paulus indicat *Lib. II. Reccpt. sent. tit. 25. §. 3.* Ex quo patet, acty hosce licite etiam expediri in Novi Anni celebritate, præsertim cum ex sententia Constantini Imp. *in L. 1. Cod. Theod. d. t. gratum ac jucundum sit, festo die quæ sunt maximè votiva compleri.* Hinc Unionem quoque prolium tanquam
rem

rem gratam & votivam eodem celebrari posse, non inconcinne tradit D. Schilter *Excerc. theor. pract. ad Digest. VII. tit. de fer. th. 26.* Quod de Tutoris datione, juxta *L. II. ff. d. t.* asserit Goth, *ad L. VII. C. eod.* ut & de Testamento conficiendo Ayrer. *Proc. hist. d. Obs. VI. cap. 5. n. 17.* Non autem ad alium contractum aut instrumentum præter necessitatis casum extendendum esse, monet Brunnem. *add. l. 8. Hahn ad Wesemb. d. t. n. 5.*

§. VIII. Quod de civilibus judiciis modo dictum fuit, id multo magis ad criminalia extendendum esse, res ipsa indicat. Nam hæc quoque tempore isto lætitiæ sacræ destinato penitus quiescere debere, ratio suadet: non quidem ob superstitionem illam Romanis quondam consuetam, qui primo Januarii die nihil triste publicè privatimque perpetrabant, nedum fontes puniebant: Unde, cum Marius C. ipsis Kalendis Januariis Sextum quendam Licinium de Saxo præcipitari fecisset, hoc factum tam urbi quam ipsis impendentium malorum maximum esse arbitrati fuere præfagium, Plutarch. *in Mario.* quin & in bello ab armis illos eo die abstinuisse, auctor est Appianus *de Bell. Civil. cap. V.* Sed ex libertate Christiana & pia quadam intentione, ne sc. publicus Deo dicatus cultus cruentis aut luctuosis deformatur spectaculis, aut infirmioribus & rudibus offendiculum præbeatur, præsertim cum & apud Dei populum idem in usu fuisse notum sit.

§. IX. Sed ad alia nunc progredimur, & ut nonnulla etiam de Muneribus Principi quondam sub novi Anni ingressum oblatis dicamus, monemur notabili illa, quam jam supra *cap. preced.* adduximus *Lege unic. C. d. Oblat. Vat.* Scilicet mos apud Romanos inoleverat, ut votis istis publicis, quæ illi pro salute Imperatorum festo Kalendarum Januarii die concipiebant, munera quædam adjicerentur inq;

inque subjectionis signum ac reverentiæ debitæ tesseram, humillimè offerentur. Duo autem erant oblationum istarum genera: aliæ namque solenni voto suscipiebantur tertio post Kalendas Januarii die, L. CCXXXIII. §. 1. d. V. S. sive A. D. III. Nonas Januarias, id est, ante diem III. Non. Jan. explicante Strauchio, *Comment. ad l. un. cap. III.* aliæ verò absque voto vel promissione spontè mittebantur quæ STRENARUM nomine veniebant, Strauch. *d. l. Cap. IV.* Petr. Gregor. Tholos. *Syt agm. Jur. univ. Lib. III. cap. 6. n. 3* ambo tamen in eo conveniebant, quod signum essent & argumentum amoris atque cultus Superioribus debiti. Notatu valde & digna nitida sunt verba, quæ hanc in remunà cum Strenis DDD. Valentiniano, Theodosio & Arcadio Auggg. offert Symmachus P. U. *Lib. X. Epist. 28.* quæque prinde hic legi quam maximè merentur. Ita quippe inter alia scribit: *Sumite igitur defensores publicæ salutis solenniter auro ducta munuscula; non quia divitis metalli honore gaudetis, sed ut nostra devotio felicitis seculi testetur opulentiam. Bonis principibus benè parta libamus. Suscipite à iudicibus aperta obsequia, qui pretia occulta damnatis. Meritò vobis solennes pateras cum quinque solidis, ut numinibus integritatis offerimus, quibus nec vester pudor, nec noster census oneratur: Maneat ævum talis circa vos usus officii, & honorem Clementiæ vestræ interminus Annorum recursus restauret: Libenter strenis solennibus Præfectura fungetur, strenuis deferenda. &c.*

§. X. Strenarum quidem quod nomen concernit, easdem sic ductas putat Martinus del-Rio, quasi *Trenas*, eò quod Ternarius perfectionis atque plenitudinis habeatur nota, & Trina sint quasi omnia, *Lib. III. Disquisit. magic. part. II. qu. 4. sect. 5.* Quæ derivatio Festo etiam aliisque arridet, qui denominationis illius hanc reddunt ra-

D

tio-

tionem, quod illis donis boni ominis gratiâ oblati significetur, alterum tertiumque annum parisi felicitatis esse venturum. In quem ferè modum filiolos nostros pro acceptis ejusmodi strenis gratias agentes dicere solere, & optare, ut finito anno iterum terque quaterque donare liceat: *Dasß ihrs erlebet / und noch drey und viermahl wiedergebet /* festive scribit Walther *in postill. Juridic. in festo Circumcis. §. XXXV.* Alii tamen Strenarum appellationem à *Strenua* Dea, illarumque originem à *Tatio* Rege manasse autumant, qui primùm Romuli hostis, deinde collega in Regno Romano fuit: Cujus derivationis auctor est *Symmachus Lib. X. citat. Epist. 28.* Sic Imperatores alloquens: *Ab exortu penè urbis Martia Strenarum usus adolevit, auctoritate Tatii Regis, qui verbenas felicitis arboris ex luco Strenua anni novi auspices primus accepit: nomen indicio est viris Strenuis hac convenire ob virtutem &c.* Idem innuit *Metellus*, vetus Poëta *Christianus & Monachus Germanus*, ante millesimum Christi annum *in Quirinalibus Carmine V.* ita canens:

Strenæ præterea nitent
Plures aureolæ, munere regio.
Olim Principibus probis
Jani principis auspicio datæ,
Fausso temporis omine
Ut ferret Ducibus strenua strenuis
Annus gesta recentior.

§. XI. Ab illo igitur tempore mos hic Imperatoribus ac Regibus Strenas offerendi perdurasse ac apud populum Romanum firmissimas egisse radices videtur. Augusto quippè Cæsari Kalendis Januariis ordines strenam in Capitolio etiam absenti mittebant, ex quâ summâ ille pretiosissima Deorum simulacra mercatus vicatim dedicabat, *Sueton. in vita Augusti cap. LVII.* Et quamvis postea *Tiberius*

berius Strenarum commercium edicto prohiberet, ne ultra Kalendas Januarias exerceretur, soleretque quadruplam strenam & de manu reddere, Sveton. *in Tiberio cap. XXXIV.* præterea quoque Kalendis ideo ab urbe abesse mallet, ne Strenas acciperet, & quod Augustus id fecerit, improbare, quasi res esset multæ molestiæ, multique in rependendo sumptus, ut habet Dio Cassius, notante Schild. *ad Sveton. d. cap. XXXIV.* De illo ipso tamen Tacitus memorat, quod Solennia ineuntis anni Kalendis Jannarii epistolâ fuerit precatus, *Lib. IV. Annal. cap. 70.* Quo quidem in loco nonnulli pro *precatus* legere malunt *præfatus*, quasi Tiberius in epistolâ de Kalendis quædam præfatus fuerit; Sed lectionem communem defendit Lipsius, ostendens, quod ipse Cæsar sacra auspiciaque ejus diei epistolâ sit veneratus, ipsoque Kalendarum die Strenas à Senatu per epistolam exegerit, Gronovius *in not. ad Tacit. cit. loc.* vel rogaverit, prout verbum *precatus* intelligit Freinsheimius.

§. XII. Proniores insequentibus temporibus ad recipienda hæc munera publica Cæsares fuerunt: Ita enim de Caligula Svetonius narrat, *in ejus Vita cap. XLII.* quod Strenas ineunte anno se recepturum edixerit, steteritque in vestibulo ædium Kalendis Januariis ad captandas stipes, quas plenis ante eum manibus ac sinu omnis generis turba fundebat. Verum id ipsum monstrosæ ejus adscribimus avaritiæ, ingentique ipsi vitio merito habemus, cum novissimè contractandæ pecuniæ cupidine ita fuerit incensus, ut sæpè super immensos aureorum acervos, patentissimo diffusos loco, & nudis pedibus spatiatum & toto corpore aliquandiu sit volutatus, teste Svetonio *d. cap. XLII.* Modus itaque à succedentibus Impp. huic largitati demum fuit præscriptus, quando Arcadius & Honorius AA. præfe-

cto Vrbi significarunt, in *L. un. C. d. oblat. vot.* Se, quando votis communibus felix annus aperitur, offerendi devotionem in una libra auri & solidis obryzatis susceptures: statuentes insimul, ut deinceps sequentibus annis uniuscujusq; sedulitas Principibus suis talia inferat semper & deferat. Sic igitur non penitus aspernari, sed tamen restringere liberalitatem devotissimorum subditorum voluisse creduntur gloriosissimi Imperatores, quò illi hac ratione & devotionis atque obsequii sui memores viverent semper, nec tamen Strenarum excederent quantitatem, Perez. *ad d. l. un. n. 4.* Unicam enim solùm Auri libram inferri jusserunt, quam solidis obryzatis LXXII. constitisse, Auctor est Cujaciu *in Comment. ad d. l. un.* Hodiè verò eandem esse quæ marca auri, ein *Marck lötigen Goldes*/post Gail. *Lib. 1. Obs. 30.* Carpz. *Pract. Crim. Qv. LXXII. n. 23. seqq.* Aliosque docet D. Joh. Georg. Krull. *de Regal. monet. Jure cap. V. n. 30.*

§. XIII. Derivatus fuit hic Strenas mittendi ritus ad nostra quoque tempora, dum non solum Principibus sub Ingressum novi anni, Donaria mittendi consuetudinem in plurimis civitatibus, quæ Principum aulis fulgent, observari novimus, sed & inter æquales multis in locis vigere, videmus. Unde primò non immeritò quæritur: An ritus ille mittendi ac recipiendi Strenas inter Christianos probandus sit ac tolerandus? A gentilium equidem idolatria eundem suum habere ortum, plus est quàm manifestum, obque id ipsum graviter illum reprehendit D. Augustinus, relatus *in can. XVI. caus. 26. qv. 7.* quando scribit: *Non observetis dies, qui dicuntur Ægyptiaci, aut Kalendas Januarii, in quibus cantilena quadam & commensationes & ad invicem dona dantur, quasi in principio anni, bonifati augurio.* Quod & Martinus Papa innuit *in can.*

XIII. d. caus. 26. qv. 7. his verbis : *Non licet iniquas observationes agere Kalendarum, & otis vacare gentilibus, neque lauro aut viriditate arborum cingere domos : omnis enim, hæc observatio paganismi est.* Unde Concilium Antifiodorense cap. I. Strenas, propter taliusmodi superstitiones, diabolicas vocat, cum ita decernit : *Non liceat Kalendis Januariis veculo aut cervolo facere, vel Strenas diabolicas observare sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus.* Ubi per *veculum & cervolum*, Strenam cum voto ad singulare aliquod numen mitti solitam, verbi gratia ad Cererem, pro felici frugum proventu, vel ad Venerem ad suscipiendos feliciter liberos, intelligi, atque sic Strenas illas *vecola*, vel *vericola*, quasi *venericola*, & *cervola*, vel *cericola*, quasi *cerericola*, appellatas fuisse ex Marcelli Donati elucidationibus in Svetonium, adducit Strauch. *Comm. tit. d. oblat. vot.* quamvis Mart. del Rio. *Lib. III. disqv. mag. part. 2. qv. 4. sect. 5. Vitulo seu buculo & cervolo* legendum esse conjicere malit, & doctissimus Carolus du Fresne per hæc verba profanum ludum innui doceat, quo belluarum & vetularum assumtis, formis huc & illuc discursare & petulantius se gerere solebant homines. *Glossar. Latinit. verb. Cervula.* Veruntamen abolitâ hodiè, per Divinam gratiam, inani illa gentilium superstitione, quæ rigidæ huic canonum censuræ causa fuit, nil quicquam obstare videtur, quo minus alter alteri vel honoris deferendi, vel amicitia contestandæ & conservandæ causa licitè strenam mittere queat. Quod si verò id faceret, pro omine prosperi eventus, tunc, cum sic observatio vana divinationi mixta appareret, minimè à peccato immunem illum existere putat Mart. del Rio, *d. Lib. III. disquis. mag. cit. loc.* ubi subjungit, quod, si quis mitteret Strenam in honorem Circumcisionis dominicæ, quam illo die celebrat

brat Ecclesia, veniam illum mereri coram Deo: quam sententiam aliis expendendam relinquimus.

§. XIV. Quantum jam speciatim ad Strenas Principi à subditis offerri consuetas attinet, quæstio moveri posset; Si Senatus oppidanus Principi, per tempus longissimum, quotannis certum donarium Strenæ loco obtulerit, ab illo verò desistere velit, an à Principe illud licitè exigi possit? Ita omninò videtur, tum argumento *d. l. un. C. de obl. vot.* quâ jubentur subditi, ut deinceps sequentibus annis Principibus suis talia dona, (quæ ante hac offerre consueverant) ingerant semper & deferant: Tum quia Strenæ istæ in obsequii & subjectionis tesseram solvuntur, quas si amplius recusarent subditi, à devotione & obsequio desistere velle viderentur, adeoque ad ejus observantiam modis omnibus possent compelli: Tum etiam quod præstationes istiusmodi uniformes, per tempus longissimum vel immemorabile oblatae, præscriptionis quandam continent speciem, *Jas. & Alex. in l. si certis annis C. d. pact. Canonistæ in cap. pervenit. d. censib. Decian. vol. 1. cons. 36.* quæ quia plenissimum Jus tribuit Principi, id ipsi invito interverti nequit. Quin & auxiliorum nomine oblationes istas rectè peti posse à subditis ex necessitate vel rationabilibus causis supervenientibus, nec solum à secularibus, sed etiam à spiritualibus præpositis, per *c. VI. §. prohibemus. d. censib. cap. XVI. d. offic. ordin.* tradit Petr. Gregor. Tholos. *Syntag. Jur. Lib. III. cap. 6. n. 4.*

§. XV. Vti Principes à subditis, ita vicissim subditos à Principibus quondam Strenas percepisse apparet ex *L. XI. Cod. Theodos. de Palatin. Sacr. largit. & rer. privatar.* ubi Imppp. Gratianus, Valentinianus & Theodosius AAA. in hunc modum Proculo C. S. L. rescribunt: *Olim statuimus, ut ultra definitas dignitates nullus nec Annonas nec*

STRE-

STRENAS perciperet. Sed quia plerosque de diversis Palatinis officiis, sub occasione indepti honoris, STRENAS & vestes, ceteraque solennia, ultra statutum numerum percepisse cognovimus, & id quod ex superfluo prabitum est exigi facias: & deinceps ultra statutas dignitates nihil præberi permittas. Quibus verbis ostenditur, Principes quondam Palatinis suis, secundum ordinis gradum strenas, solenniter sub auspiciis novi anni donasse, quas hic confirmant quidem Impp. ultra statutas autem dignitates & officia eas omninò prohibent extendi. Quam consuetudinem præterea egregiè illustrat elegans Ammiani Marcellini locus *Lib. XVI.* quando, *Inductis*, scribit, *quadam Solennitate Agentibus in rebus in Consistorium, ut aurum acciperent, inter alios quidam ex eorum consortio, non, ut moris est, expansa chlamyde, sed utraq; manu cavata suscepit: Et Imperator, Rapere, inquit, non accipere sciunt Agentes in rebus.* Ex quo ipso porrò quid per *Puncti solatia* intelligit Anastasius in *L. IV. C. d. Advoc divers. judicium* latissimè & eruditè explicat Jac. Gothofred. *ad L. III. C. Th. de postuland. & ad d. l. XI. C. Theod. d. Palatin. sacr. larg.* ubi Imperator, *jubemus*, inquit, *ubi Viros Clarissimos fisci pro tempore patronos fori tua Celsitudinis solenni die festivitatis Kalendarum Januariarum ipsius tandem modo anni, per quem tale peragunt officium, inter spectabiles sacri Consistorii Comites, divina nostra Serenitatis manu puncti consequi solatia.* Putat scilicet laudatus Gothofredus *Solatum* ibi sumi non pro integro salario, verum pro liberalitate & lucello quodam ex munificentia Principis Strenarum loco proficiscente: & *punctum* significare momentum illud & diem huic erogationi designatum: quomodo exertè in hanc rem Theodosius mandavit in Novella sua *XXXI.* *Quotannis, mense Januario, in sacro Consistorio,*

rio, significare nobis procuret, ut unius cujusq; tam industriam quam desidia nostris auribus intimata, & strenui digna premia consequantur, & in dissimulatores competens indignatio proferatur.

§. XVI. Nos porrò hùc referimus Constitutionem sacratissimi Principis ac Imperatoris Justiniani, quando in *L. XIV. §. 1. C. d. proxim. sacr. scrinior.* jubet, ut *Adjutoribus sacrae memoriae, & sacrarum epistolarum, qui liberam proficiscendi licentiam pronuntiatione comitatus indepti fuerunt, sine qualibet stipendiorum, aut emolumentorum deductione peregre degere liceat, nec illi pro tempore Viris Clarissimis Proximis & mello proximis aut eorum adjutoribus, absentia causa offerre de suo proprio, aut ex annonis seu stipendiis quicquam relinquere cogendi sint, quamvis Januar. Kalend. indultum excedat spatium, & intra se festum diem contineat.* Nimirum indecorae consuetudini, quae illi, quibus licentia peregrè proficiscendi data erat, si in ipso Kalendarum Januarii termino non aderant, Strenas è Principis munificentia tunc accipi solitas aliis officialibus relinquere cogebantur, haud quaquam indulgeri vult Imperator, sed ut emolumenta ista illis absque ulla diminutione serventur, mandat, licet fortè sub Anni initium & eo die abfuerint, quo solatia ista erogari solebant ministris, prout hanc legem interpretatur Cujacius, *ad d. L. XIV.*

§. XVII. Atque ex hoc antiquissimo ritu, nec non Christianorum Imperatorum consuetudine, quae statis temporibus certos panes, civiles dictos, tum populo, tum Palatinis & scholis militarium distribuere solebant, hodiernum usum illum in quibusdam Principum aulis superesse, probabile redditur, ut ministris aulicis & officialibus tempore Nativitatis Christi vel in Anni ingressu certi panes offe-

offerantur, qui dicuntur *Christwecken* oder *Neu-Jahrs-Semmlen* / consimiles illis oblationibus panum, quæ in Epiphaniâ Advocatis quondam fiebant, teste Charl du Fresne in *Glossario. verb. Panis natalitius*. Vid. D. Henricus Linck. *d. Panib. civilib. membr. III. n. 15.*

§. XVIII. Processit hæc Strenarum oblatio à Principibus ad alias quoque personas, tam publicas quam privatas, easque tum æquales tum inæquales. Passim enim apud Romanos quondam usu receptum erat, ut sub initium Anni alter alteri dona mitteret, qua de re ita Herodianus in *Commodo*: *Illo die potissimum Romani invicem se colunt salutantque, & numismata alter alteri missitant, & communicatione mutua pulcerrimarum quarumq; rerum, quas terra & mare ferunt, oblectant.* De fructibus sanè, si quid mittebant, illos oportuisse dulces esse, Rosinus *Lib. IV. Antiq. cap. 5.* memorat, videlicet, ut dulces Anni dies à dulcibus rebus initium sumerent: Inter quas erat *Caricta & Carica*, seu palmarum fructus, ad dulcia propterea relata in *L. fin. §. 1. d. tritic. vin. oleo leg.* de quâ ita Martialis *Xenior. Lib. XIII. Epigr. 27.*

Aurea porrigitur Jani Cariota Calendis,
Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.

Cientes inprimis Protectoribus suis & Patronis mellita ejusmodi dona Strenæ loco misisse, idem Martialis habet, *Lib. II. Epigram. 33.* quando scribit:

Hoc linirur sputo Jani Cariota Calendis,
Quam fert cum parvo sordidus asse cliens,

& Ovidius *Lib. I. Fastor.*

Quid vult palma tibi, rugosaque Carica, dixi,
Et data sub niveo candida mella cado?

Hunc autè morem etiamnum in multis Monasteriis, Collegiis, similibusq; locis superesse novimus, ut sub cujusvis Anni

E

exor

exordium, Præfectis & officialibus Principum, quorum operâ & protectione utantur, munuscula quædam, & inter illa simul mellita quædam dona mittantur, quæ ab initio ex mera quidem liberalitate processerunt, postmodum verò facta sunt necessitatis: cuius unicum saltem nunc exemplum depromere licebit ex Linneo *d. Jur. publ. Tom. IV. Addit. ad Lib. V. cap. 7. n. 11.* ubi scribit: Daß der Abt von Eberach jährlich zum Neuen Jahr dem Ambt Mann zu Schwabach soll geben zween Kreuz-Räse / einen guten Leckfuchen / zween Sporn / ein Schober Stroh / und der Ambt Männin einen Beutel.

§. XIX. Sed hic forsitan operæ pretium erit sciscitari: An Judici aut inferiori Magistratui à personis, quarum causas & lites tractat, licitum sit Strenas accipere? Affirmativa ex antecedentibus defendi posse videtur, quoniam Strenarum oblatio ab antiquissimis temporibus inducta, longoque usu à Principibus ipsis recepta fuit: qui autem facit ea quæ moris sunt, in nullo peccasse dicitur, Barbofa *Lib. III. cap. 59. Axiom. 12.* Quò facit, quod Divus Severus & Antoninus Proconsuli rescribunt *in L. VI. §. 3. d. offic. Procons.* ut, quantum ad Xenia, memor sit veteris proverbii: ἔτε πάντα, ἔτε πάντοτε, ἔτε πάνθ' ἀπάντων, id est, neque omnia, neque quovis tempore, neque ab omnibus: nam valde in humanum esse à nemine accipere; Sed passim vilissimum: Ἐ πάντα ἀδαρισσimum. Verum enim verò, si exactius *d. L. VI.* pensitemus, patebit, Xeniorum nomine ibi non ea venire, quæ Proconsuli ut judici dantur, sed quæ ipsi ut hospiti provinciam ingredienti offeruntur, notante Gothofr. *ad d. l. n. 46.* quæ proinde morosè respuere prohibent Impp. Cæterum cordatum judicem, ut judicem, omnia munera, sive Xeniorum sive Strenarum nomine veniant, si ab illis proficiscan-

tur

tur, qui coram illo causas agunt, penitus recusare debere, ipsius Sacri Spiritus effatum admonet Exod. XXIII. 8. & Syrac. cap. XX. 31. *Munera excæcant oculos sapientum & pervertunt verba justorum.* Ob quod ipsum munerum acceptatio severè prohibita legitur in lege divina, Exod. XIIX. 21. & Deuter. XXVII. 25. & in canonibus dicitur prævaricatio veritatis *can. LXVI. caus. 11. qv. 3.* Quod aded extendunt DD. ut ne quidem in causa justa quicquam sumere, Judici permittant, quoniam res est mali exempli, licet vel maximè esculenta & poculenta sint, quæ ipsi offeruntur, cum in minimis quoque affectio lateat, & ex minimis, si permittuntur, facilis ad majora optanda & affectanda via sternatur, Vent. de Valentia in *Parthen. litigios. lib. II. cap. 10. n. 33.* Carpz. *Pr. Crim. part. II. qv. 93. n. 60. seqq.* Cui tamen sententiæ refragatur Jus Canonicum in *cap. XI. §. in super. de Rescript. in VI.* ubi jubetur, ut nullum munus vel quicquam aliud, nisi forsan esculentum vel poculentum, mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus, recipere à partibus quocunque modo præsumat iudex. Ut hinc iudicem ejusmodi munuscula rectè accipere, quando & quoties nulla seductio, sed amicitia, affectio simileque quid honesti intenditur, concludere non vereatur D. Joh Tesmar. *Vol. I. Dissert. VII. d. Xenis.*

§. XX. Illud tamen hic prætereundum non est, receptum esse in nonnullis judiciis & Curiis, ut partes litigantes judiciorum ministris & subofficialibus, Secretariis, nempè, Scriniorum præpositis, Nuntiorum Magistris, *Boten-Meister* / Janitoribus, Pedellis & si qui sunt similes, nec non Advocatis & Procuratoribus, *Berichts-Anwälden* / Strenarum nomine quotannis quid largiantur; id quod istis personis equidem haud prohibitum est acceptare, quoniam in Salarii partem pro labore, quem in expedi-

endis partium negotiis adhibent, venit: nec enim tantis in illis metus corruptionis subest, aut prævaricandi occasio ac in iudicibus ipsis. Sed illud ex hoc dubium oritur, num in casu, quo victus victori ad expensas judiciales refundendas condemnatur, ejusmodi munera ad calculum cum aliis sumptibus admittantur, & is, qui in lite succubuit, ad illorum restitutionem teneatur? Equidem in designatione expensarum, arrhas aliaque, qua ex liberalitate processerunt clientum, non admitti, decidit Gailius *Lib. 1. Obs. 151. n. 7.* ex eo, quod voluntariorum sumtuū & ejo quod munificentius expensum fuit, in taxatione non habeatur ratio, ut colligitur ex *L. XIII. §. 2. C. d. judic.* ibi: *Sed etiam in omnes expensas, qua consueto modo circa lites impenduntur. & in verb. Expensas tantummodo lites quas reus legitime se expendisse juraverit.* Quod & confirmat *can. III. de eo qui mittit. in poss. verb.:* *Ad restitutionem cogatur expensarum illarum, quas Abbatem constiterit propter hoc necessarias in lite fecisse.* Adeoque dona ejusmodi Kalendarum Januarii, *Neu-Jahrs Verehrungen*/ad liquidationem & Processum expensarum non pertinere, tradit Suttinger *Obs. CXXXIII. n. 7.* In Curia tamen Romana, hæc non ita exactè observari, sed admitti etiam ad taxam ea, quæ annuatim in festis natalitiis data sunt Advocatis & procuratoribus, cum ibi sit consuetum in omni curia, dicto anni tempore, labores advocatorum aliquo munere compensare, quò diligentius causarum patrocinio incumbant, ex Lanfranc. Zachia *d. salario. decis. XLIII. n. 12.* observat Henric. Temmen. *Tr. d. Lictium Expens. cap. X. n. 26.* Atque hinc Arbitrium Judicis non esse adeò restrictum, quin in simili casu, etiam Strenarum

ex

ex necessitate loci & consuetudinis solutarum, in taxandis
expensis rationem habere queat, putamus.

§. XXI. Hæc de personis publicis inque publicis offi-
ciis constitutis : nunc paucis etiam de privatis dispiciamus.
Et facilè quidem inter has Strenarum usum tolerari posse,
modo Superstitio nulla concurrat, nec ipsa dona justam libe-
ralitatis excedant mensuram, ex his, quæ jam antè dicta sunt,
patescit. Requiritur tamen insuper in personis donantibus, tum
plenam disponendi de re sua facultatem, tum etiam Legum
approbationem, principiis Juris nostri quam maximè est
conveniens. Hinc cum pupillo omnis patrimonii sui ad-
ministratio penitus interdicta sit, *pr. l. d. auct. Tut. L. V. pr. eod.*
ipsum Strenas erogare non posse, liquidò constat. Idem
de Tutore pupilli judiciū ferri posse videtur, ex eo, quod fa-
cultates pupillares conservare, nõ autem dissipare, teneatur;
unde ne donationes ab illo factas pupillo noceant, expresse
cautum est, *in L. XXII. d. adm. tut. L. XLVI. in fin. eod.* licet
fuerint mortis causa, *L. I. §. 1. d. tut. & rat. distr.* imò speci-
aliter ipsi interdicitur, ne nuptiale munus matri pupilli vel
sorori mittat, *L. XIII. §. 1. d. admin. tut.* quod si verò munus
nuptiale matri pupilli miserit, non eum pupillo imputatu-
rum, Labeo scripsit, *L. I. §. 5. d. tut. & rat. distrab.* Hòc ta-
men non obstante, solennia munera parentibus & cogna-
tis mittere, permissum legitur tutoribus *in L. XII. §. 1. d. adm.*
tut. id quod ex Varrone, Festo & Servio, de illis muneribus,
quæ ex more recepto cognati invicem natali cujusque die
missitabant, interpretatur Gothofr. *ad d. l. n. 75.* atque opti-
mo hinc jure extenditur etiam ad Strenas, quas Kalendis
Januarii quondam invicem offerebant Romani : nec enim

per hujusmodi donationem detrimentum aliquod metuere habuit pupillus, cum ejus liberalitas aliâ mox compensata fuerit liberalitate; Atque hac ratione, si consuetudo loci ferat, ut in Anni introitu cognati semet invicem, larga Xeniorum oblatione excipere debeant, maximè si personæ sint illustres, Tutorem hodiernum æque Strenæ largitionem pupilli nomine facere posse, non dubitamus, maximè cum donatio aliàs tutoribus personarum illustrium, aut etiam minus illustrium, quoties utilitas pupilli id suadet, nec patrimonii diminutio inde sequitur, haud sit prohibita, Gail. L. II. *Obs.* 72. n. 8. Carpz. *part. II. Const. II. def. 48.*

§. XXII. Quantum ad Conjuges, omnem inter hos donationem jure Civili interdictam esse, constat ex L. I. II. III. *& multis seqq. d. Donat. int. vir. & Ux.* idque hanc ob causam, ne amor esset venalis, seu ne occasio detur, ut amor conjugalis donis sit conservandus, aut altero non donante discordia inter Conjuges oriretur, Illustris D. Struv. *Synt. Jur. Civ. Ex. XXX. tb. 23.* Concessam tamen ipsis hodie esse Strenarum donationem, praxis nostrorum temporum recepit, de qua testatur Carpz. *part. II. Const. 13. def. 20.* D. Struv. *d. Ex. tb. 28.* præsertim cum & quælibet donatio honoris causâ inter conjuges valeat, L. XL. *& XLII. d. Don. int. V. & Ux.* Hart. Pistor. *Lib. I. qu. 44. n. 12.* Add. Berlich. *part. II. Concl. 15.* Sed hanc doctrinam ad parvam quantitatem, ne aliàs præjudicium fiat legi, restringit Speidel. *Speculo Jurid. Polit. in Addit. verb. Neu Jahr.*

§. XXIII. Idem, quod inter Conjuges, etiam in Parentibus eorumque filiis obtinet. Licet enim donationes filio à Patre factæ regulariter non subsistant, L. XXV. *C. d. donat*

donat. int. Vir. & Ux. L. XI. C. d. donat. quia nimirum Donatio talis ad peculium filii profectitium pertinet, & sic patri acquireretur: filius enim quicquid acquirit, patri acquirit *L. I. si à parent. quis manum. §. II. f. per quas pers. nob. acqu.* nemo autem sibi ipsi donare potest *L. LVI. §. 1. d. fidejuss.* nam differentia inter dantem & accipientem esse debet, quia sibi ipsi nemo obligatur, prout deducit Gail. *Lib. II. Obs. 38. n. 2. 3.* Id tamen, quod Strenæ nomine liberis datur, firmum esse ac irrevocabile, defendit Richter. *Semicent. quest. Qu. XLV.*

§. XXIV. Deducimur demum ad Strenas, quæ Kalendis Januarii à Patrinis dari consueverunt his, quos è sacro lavacro susceperunt. Origo hujus consuetudinis quidem à pietate & innoxia liberalitate Patrinorum primitus orta videtur: sed progressu temporis in multis Germaniæ locis in abusum degeneravit intolerabilem, dum suscepti, die *Pathen* vulgò dicti, liberalitatem Susceptorum non expectare, sed indecenti planè ausu postulare, & velut agmine facto quotannis extorquere, atque sic sumtus non leves ipsis Susceptoribus creare cœperunt, quod vocarunt, *das Neue Jahr holen*. Quem molestum valdè morem abrogare, consultum duxere haud pauci Germaniæ Principes, ac inter hos gloriosissimæ memoriæ Elector Saxoniae Johannes Georgius I. *in Ordinat. Polit. d. An. MDC XII. §. 22.* ita edicens: *Endlich haben auch die Städte vor eine sonderbahre Beschwerung angezogen / daß die Kinder / welche die Bürger aus der Tauffe gehoben beydes aus der gemeinen Bürgerschaft in Städten / so wohl auff den Dörffern / jährlichen auff das Neue Jahr und grünen Donnerstag / zu den Tauf = Paten gebracht werden / da man sie dann mit etwas sonderliches zum Neuen Jahr und grünen Donnerstage verehren müßte / und solches die Eltern der Kinder viel Jahr nacheinander*

des

der continuirten / daß manchen Hauß- Vater offemahls auf einen Neuen- Jahrtag / bis in die zehen / zwanzig / dreyszig und mehr Gilden auffgehe / und dann den grünen Donnerstag nicht viel weniger / daher unterthänigst gebeten / diesen Abgang und Mißbrauch durch ein allgemein Mandat gänzlich abzuschaffen. Wann den gleichwohl dieses das Jahr über etwas austrägt / und eine große Beschwerung / und doch den Kindern / unter welche es einzeln an Poppenweg und andern unnötigen Sachen außgetheilet wird / keine Hülffe : Als haben wir diesem der Städte Suchen statt gegeben. Befehlen demnach allen und jeden unsern Unterthanen in Städten und Dörfern / daß Sie hinführo keiner seine Kinder mehr den Tauffpaten zu Abhohlung des Neuen- Jahrs oder grünen Donnerstags zuschicken / sondern sich dessen gänzlich enthalten / und im wiederigen Fall von jedem Kinde fünf Thaler / der Tauffpate aber / so diese unsere Verordnung hintansetzet / und den Paten das Neue- Jahr oder grünen Donnerstag austheilen läset / zehen Thaler von jedem seinen Paten zur Straffe ohne einige Nachlassung zuerschuldigen soll. Quod edictum renovavit postea aeternæ recordationis Elect. Johannes Georgius II. in Ordin. Polit. de Anno 1661. Tit. XVII. §. 5. his verbis: Ferner aber den Paten in geringsten kein Heil. Christ. Neu- Jahr Grünen Donnerstag oder / wie es sonst Nahmen haben mag an Kleidung / Gelde / Geschmeide oder andern Sachen gegeben werden.

§. XXV. Non minori curâ ac prudentiâ Serenissimus Elector Saxo hac in re etiam prospexit heris & Patribus familias, & ne servi aut ancillæ, supra solitam ac consuetâ mercedē aliquid Strenæ nomine zum Neuen- Jahr exigant nec quicquā illis donetur aut promittatur, prohibuit in Ordinatione des Marggraffthums Niederlausitz Tit. VII. §. 4. hisce verbis: Ferner soll auch keiner Herrschafft verstatet seyn.

seis

einem Gesinde über ihr ordentlich Lohn / Jahrmärkte
Neues-Jahr Geschenke &c. oben einzugeben / oder zuver-
sprechen / wozu hernachmahls zu reichen und zu gelten /
bey zwey thaler Straffe / dem Gesinde aber / so solches dem
Herrn zumuthet / und wegen bedürffenden dienstes zuver-
heischen und zugeben abgedrungen / bey Verlust des hal-
ben ordentlichen dienst- Lohns. Idem in dicta Ordinatione
Polit. repetit Joh. Georg. II. T. XXII. C. 1. §. 6. his verbis:
Darunter denn billig zuziehen / daß an etlichen Orten den
Knechten und Mägden Jahrmärkte / Christ- und Neues-
Jahr Geschenke oder andere Verehrungen über den gesatz-
ten Lohn / so bisweilen ebenso hoch kömmt / bishero zur
Ungebühr mit eingedinet / und fast abgezwungen wor-
den. Wie Wir nun solches und anders / wodurch sonst
Unserer hierbey habenden intention zuwieder geschehen kön-
te / gleichergestalt gänzlich auffheben : Also soll Herr-
Frau / Knechte oder Mägde / so dergleichen Begünsti-
gungen unter einander verüben / mit der Hälfte der vor-
gesetzten Straffe als fünf Thaler / von Gerichten bele-
get / und dem Dienstbohten sein ordentliches halbes Lohn
neben dem Geschenke / weggenommen werden / Jedoch
wofern ein und ander Herr oder Frau einem Dienstbohten /
so Ihm oder Ihr vor andern lang und treulich gedienet /
aus freyen Willen / ein leidliches zum Heil. Christ und zu
veranlassung fernerer fleisigen Dienste verehren wolte /
solches bleibet ihnen ungewehret / die Neuen- Jahr und
Jahrmärkte aber wollen Wir disfalls gänzlich abgestel-
let wissen. Quæ Constitutiones dignæ sunt, ut ibique lo-
corum non promulgentur solum, sed & serventur san-
ctè.

§. XXVI. Hæc de Strenis sufficiant. Attigimus
supra cap. III. quædam de Romanorum gentili supersti-
tione Kalendis Januarii receptâ : ad quam etiam perti-

F

net

net, quod quilibet eo die cum altero æmulatione quadam certare, eumque in arte sua superare fuerit solitus, quomelius per totum annum procederet opus. Id quoque Jani testantur verba apud Ovidium *Lib. I. Fastor.*

Tempora commisi nascentia rebus agendis,
Totus ab auspicio ne foret annus iners.
Quisque suas artes ob idem delibat agendo,
Nec plus quam solitum testificatur opus.

Reliquias vanæ hujus ac ethnicæ observationis apud Christianos nonnullos nostri seculi deprehendere licet, qui ex casibus & actis illius diei, de totius anni eventu divinare confueverunt: veluti ex primo hominis in platea occursum, aut ex coctione panis vel placentarum benè an secus ex fûrno prodeuntium, & si quæ sunt his similia: quos graviter proindè increpat Burchard *in Pœnitent. Lib. XIX. cap. de arte mag.* citatus à Mart. del Rio *Disquis. mag. Lib. III. part. 2. qv. IV. sect. 5.* his verbis: *Observasti Kalend. Januarii ritu paganorum, ut vel aliquid plus faceres propter novum annum, quam antea, vel post soleres facere: Ita dico ut vel mensam tuam cum lapidibus (aut lautitiis) vel epulis in domo tua preparares eo tempore, vel si panes prædicta nocte coquere fecisti tuo nomine, aut per vicos & plateas cantores & choros duceres, aut circa tectum domus tuæ sederes ense tuo circumsignatus, ut ibi videres & intelligeres quid tibi in sequenti anno futurum esset, vel in bivio sedisti super taurinam, ut & ibi futura tibi intelligeres vel si panes prædictâ nocte coquere fecisti tuo nomine, ut si benè levarentur, & spissi & alti fierent, inde prosperitatem vitæ tuæ eo anno provideres: ideo quia Deum Creatorem tuum dereliquisti, & ad idola & illa vana te convertisti, & apostata*

Stata effectus es, duos annos per legitimas ferias pœniteas.
Idem inculcat Zacharias Papa in Epistola ad Bonifacium,
quam exhibet Barthol. Caranza in *Summa Concilior.* pag. 109.
ita scribens : *De Kalendis Januariis vel cæteris auguriis,*
vel aliis diversis observationibus, quæ gentili more observari
dixisti apud beatum Petrum Apostolum, vel in urbe Roma, hoc à
nobis & omnibus Christianis detestabile & perniciosum esse ju-
dicamus, dicente Deo : Non augurabimini neq; observabitis
somnia. Ità & nobis cavendum esse censemus, ut nullis au-
guriis vel observationibus attendamus, quia omnia hæc abscis-
sa esse à Patribus sumus edocti. Add. Tholosan. Syntag. Jur.
univ. Lib. XXXIII. cap. 3. n. 24. & quæ contra has Kalen-
darum impietates & superstitiones scripsere Tertullianus
lib. d. Idololatr. cap. XIV. Isidorus *Lib. 1. d. Eccl. offic. Cap.*
XL. Alcuinus *Lib. d. Divin. offic. cap. IV.* Cyprianus in
Vita S. Casarii Arelat. sub fin. Nec proindè dubitandum est,
quin, si tale quippiam etiamnum contingat, vanique Ka-
lendarum observatores inter Christianos inveniantur, dignâ
eosdem censurâ ecclesiasticâ in ordinem redigere atque sic
alios à simili vesania liceat deterrere.

§. XXVII. Ultimum quod circa Januarij Kalendas
notamus, est Magistratum Creatio, seu processus novorum
Consulum in Romana Republica quondam observatus.
Hunc enim anni terminum ineundo Consulatu dedicatum
fuisse, ut ita cum Anno novo simul & Magistratus novus in-
choaretur, testis est Rosin, *Lib. III. Antiq. cap. 5.* alique Ro-
manæ historiæ scriptores. Idem in pluribus Germaniæ ci-
vitatibus Imperialibus obtinere, experientia comprobat,
idque de Argentoratensium Republica testatur Limn. *de Jur.*
publ. jam supra cap. II. citatus. Hoc ipsum in celebri Cat-

torum Academia Giessensi circa fasces Rectorales capessendos statuto cautum esse, scribit Dn. Mollenbecius *Diff. d. Primis Calendis. tb. XIV.* Idem etiam in florentissima hac nostrâ Universitate receptum esse, ut non quidem in ipsis Kalendis Januarii, sed paulo post, in Epiphaniæ nim: Festo, vulgò auf den großen Neuen Jahrs Tag/ novus Academiae Rector in sequens semestre solenni electione constitutur, annua praxis demonstrat.

§. XXVIII. Sed & aliis quibusdam actibus subindē hunc Kalendarum Januarij terminum assignare visum est Imperatoribꝫ Romanis. Fiscalibus namque tributis inferendis eundem tempore Anastasii præstitutum fuisse, liquet ex *L. fin. §. fin. C. d. Annon. & tribut. Lib. X. 16.* ubi ita Imperator: *Τριμερῶς δὲ πάντα τὰ δημόσια εἰσφέρεισθω τὰ τε ἄλλα καὶ τὰ λεγόμενα Ἀρμενιακά. τριτέσι καλάνδαις Ιανουαρίαις καὶ καλάνδαις Μαΐαις, καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς ἑπιμεμήσεως. Tripartito autem omnia fiscalia inferantur, ea etiam quæ Armeniaca vocant, videlicet Kalendis Januariis & Kalendis Majis, & ad finem indictionis.* Aliud exemplum occurrit in *L. II. C. d. Annon. civil. L. XI. 24.* ubi Imppp. Theodosius, Arcadius & Honorius, Canonem frumentarium centum viginti quinque modis frumenti adauctum, ex die Kalendarum Januarii sextæ tunc indictionis, per singulos dies nomine parapeumatis, de horreis publicis almæ urbis Constantinopoleos tribui jusserunt.

§. XXIX. Simile quippiam nostro quoque ævo factum atque in rebus maximi momenti Kalendas Januarias pro termino fixo ac immobili assumptas fuisse, ignotum, haud esse potest illis, qui anteriorum temporum acta perlustra-

Iustrarunt. Ex notissimis imprimis pacis Westphalicæ Anno M DC XLVIII. à potentissimis totius Europæ Majestati-
bus conclusæ tabulis patet, quod postquam diu multum-
que inter Evangelicos & Catholicos Status de restituendis
bonis ecclesiasticis disceptatum esset & pugnatum, optimâ
tandem ratione hoc temperamentum placuerit, ut quam-
quisque possessionem illorum bonorum primo Januarii die
Anni MDCXXIV. tenuisset, eâdem in posterum quiete ac
secure usque dum de religione fuerit conventum, gau-
dere & frui deberet. Ita enim verba Instrumenti Pacis
Cæsareo-Suecici habent *Art. V. §. 3.* *Bona ecclesiastica im-*
mediata quod attinet, sive sint Archi-Episcopatus, Episcopa-
tus, Pralatura, Abbatie, Balivie, Præpositura, Commenda,
sive libera fundationes seculares, aut alia, unâ cum redi-
tibus, pensionibus, aliisque quocunq; nomine signatis, seu in
urbibus, seu ruri sitis, ea seu catholici, seu Augustanae Confes-
sionis status die primo Januarij, Anni millesimi, sexentesimi
ducesimi quarti possederint, omnia & singula nullo planè exce-
pto, ejus religionis consortes, qui dicto tempore in reali eo-
rum possessione fuerunt, usque dum de religionis dissidiis per
Dei gratiam conventum fuerit, tranquille & imperturbatè
possideant, neutrique parti liceat alteri seu in judicio, seu
extra, negotium facessere, multò minus turbas aut impedi-
mentum aliquod inferre. Si verò, quod Deus prohibeat, de
Religionis dissidiis amicabiliter conveniri non possit, nihilomi-
nus hac conventio perpetua sit & Pax semper duratura.
A quâ tamen regula, Serenissimus Brandenburgicus
Electoꝝ causas Ecclesiasticas in Ducatu Iuliacensi, ob pecu-
liare jam ante prædictam pacificationem initum pactum,
rectissimè excepit, prout allegat & copiosius exponit Bur-

goldens. Part. I. Discurs. XXXII. ad Instrument. Pac.
§. 4.

§. XXX. Idem remedium emendationi monetæ in bellicis quondam tumultibus enormiter depravatæ adhibuit immortalis nominis Princeps ac potentissimus Saxonix Elector Joh. Georgius I. quando in Constitutione das Æquilibrium betreffend. de Anno MDC LVI. §. und so viel erstlich. mandavit, ut solutio pretii ex quocunque contractu debiti, secundum valorem fiat peccuniæ, qui fuit tempore contractus: cæterum pro agnoscenda moneta justo leviori Kalendæ attendantur Januarii, Anni MDC XIX. usque ad diem XIII. Julii Anni MDC XXIII. ita ut quæ intra hos terminos hominum commerciis inserviit moneta pro viliori reputetur, ac correctioni subjaceat, ita enim verba sonant: Damit auch hierunter aller Streitigkeit / so aus dem zweiffelhaftigen Münzwertth einer oder der andern Zeit entstehen könnte / der Weg abgeschnitten werde / wollen wir diese unsre Verordnung allein von der jenigen leichten Münze / so Anno 1619 von I Januarii 1620. 1621. 1622. biß auf den 13 Julii Anno 1623. üblich gewesen / als deren Abgang damals augenscheinlich verspühret werden können / verstanden haben.

§. XXXI. Coronidis loco addere operæ erit pretium, quod Equitibus aurei velleris, den Rittern des güldenen Flusses / à Philippo Bono, Duce Burgundiæ institutis, injunctum legitur; nimirum, non licere illis catenam, quæ ipsis in solenni Inauguratione unà cum insigni ordinis datur, collo portare, præterquam in Festo Kalendarum Ianuarij, aufs Neue Jahr / reliquisque festis majoribus, ut & in die
S.

S. Andreae, qui praedicti Ordinis Patronus habetur, Vid. Limneus *de Jur. Publ. Lib. VI. cap. II. n. 25. in artic. 3.* Caeterum festiva relatio de occasione & ortu hujus ordinis, videatur, si lubet, apud Jacob. Tollium *in sapientia insani- ente pag. 48.*

T A N T V M.

ADDENDA

ad Capit. II. §. VI.

Festum illud *Stultorum*, cum sub exitum mensis Decembris initium sumeret, *Libertatem Decembriam* appellatum fuisse, memorat du Fresne, *in Glossario. voce Kalenda.* illudque verbis Beleti *Lib. d. divin. offic. cap. CXX.* ita describit: *Sunt nonnullae Ecclesiae, in quibus usitatum est, ut vel etiam Episcopi & Archi Episcopi in caenobiis cum suis ludant subditis, ita ut etiam sese ad lusum pile demittant. Atque hac quidem libertas ideò dicta est Decembriam, quod olim apud Ethnicos moris fuerit, ut hoc mense servi & ancillae, & pastores velut quadam libertate donarentur, fierentq; cum dominis suis pari conditione, communia festa agentes post collectionem messium: quanquam verò magna Ecclesia, ut est Remensis, hanc ludendi consuetudinem observent, videtur tamen laudabilius esse non ludere. Abolitum autem fuisse hoc Festum in Francia anno MCCXII. per Concilium Parisiense, notat jam laudatus Auctor, ejusq; prohibitionis haec adducit verba: *A festis verò follorum, ubi baculus accipitur, omnino abstinenceatur. ubi per baculum, epi-*
sco-*

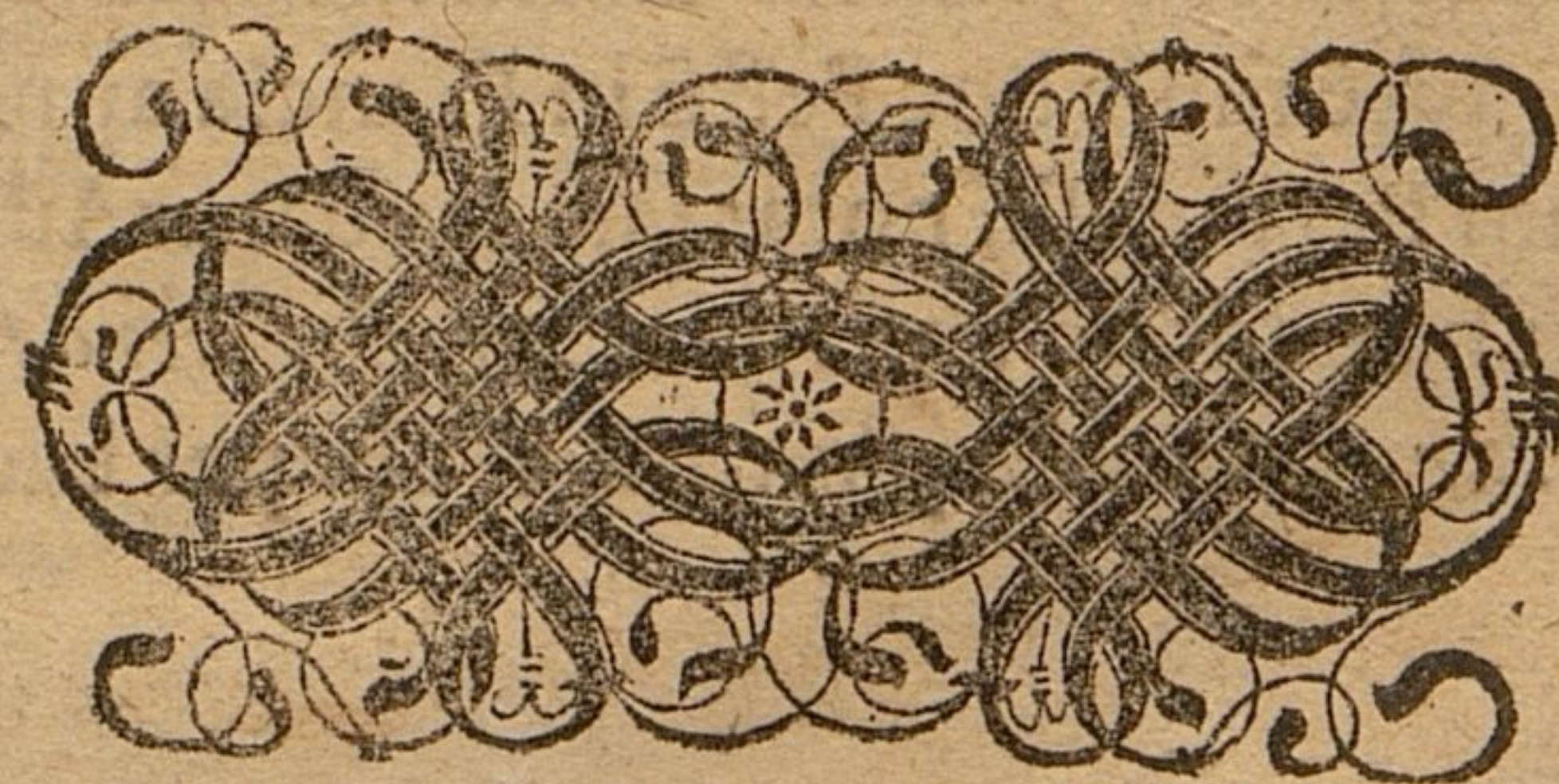
*scopalem innui, scribit : præterea ex Concilio Còpriniacensi
an. MCC LX. sequentia, quæ eandem concernunt rem, an-
notat : Rursus cùm in balleatione, quæ in festo SS. Innocen-
tium in quibusdam Ecclesiis fieri inolevit, multa rixa, conten-
tiones & turbationes, tam in divinis officiis, quàm aliis consue-
verunt provenire, prædictas balleationes ulterius sub
intimatione anathematis fieri pro-
hibemus.*

Ad Nobilissimum Dominum
RESPONDENTEM
præsentis Disputationis Auctorem.

Nil sub Sole *Novi. Nova* non sunt tempora.
Tempus
Quod modò decurrit, sponte recurrit idem.
TV tamen ecce *novi dum non nova* jura re-
volvis
Temporis, antiquum nunc facis arte *no-
vum.*

PRÆSES.

Jena, Diss., 1691 S-Z

X 2396263

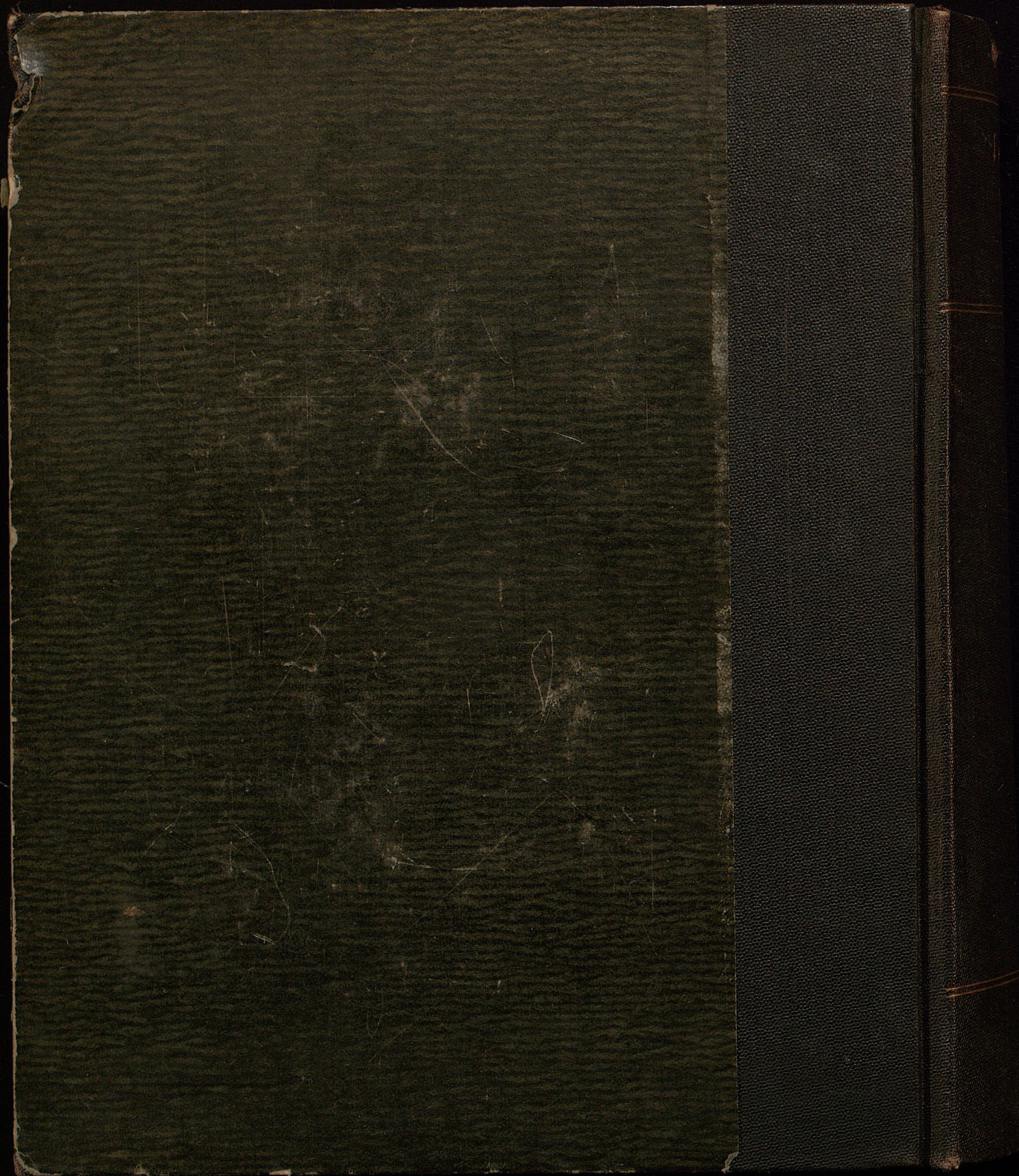
ULB Halle 3
007 108 869

VD 17

22.

1691, 41

15

AVSPICIO ALTISSIMI
DE EO QVOD IVSTVM EST
CIRCA
NOVVVM ANNVM

p 514

Doni
Rechte des Neuen Jahres/
DISSERTATIO JURIDICA

QVAM
PERMISSU AMPLISSIMI ICTORUM
ORDINIS

IN ILLVSTRI ACADEMIA JENENSI
PRAESIDE

Dn. CHRISTIANO WILDVOGEL

ICTO, SERENISSIMORUM FRATRVM DVCVM SAXO-
VINARIENSIVM CONSILIARIO AULICO, PANDECTARVM PROFES-
SORE PUBLICO ORDINARIO, JURIDICÆ FACULTATIS ET
SCABINATVS ASSESSORE

SVB AVSPICIUM ANNI

M. DC. XCI.

Publicè defendendam proponit

Auctor & Respondens

JOH. ANDREAS CRAUSER.

Literis SAMUELIS ADOLPHI MÜLLERI.

